

ANTICIPAȚIA

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

478

CAMIL BACIU

ARAGUA

***

editată de revista
știința și tehnică

ANTICIPAȚIA
SUMAR

COLECȚIA DE POVESTIRI **SF**
Anticipația
editată de revista
știința și tehnica
Serie nouă, anul II

Redactor-șef: **Ioan Eremia Albescu**
Redactor-șef adjunct: **Gheorghe Badea**
Secretar general de redacție: **Adina Chelcea**
Responsabilul Colecției: **Viorica Podină**
Corectura: **Lia Decei și Elisabeta Dinu**
Tehnoredactare: **Arcadie Daneliuc**
Coperta: **Valentin Tănase**
Consultant literar: **Cristian T. Popescu**

Administrația: Editura „Presa Liberă"
Tiparul: RAI Imprimeria „Coresi" București

Soluţia finală

de ISAAC ASIMOV

CELE TREI LEGI ALE ROBOTICII:

1. Un robot nu poate face rău fiinţei umane sau, prin inacţiune, să permită să se facă rău unei fiinţe umane.

2. Un robot este obligat să se conformeze ordinelor date de fiinţele umane, cu excepţia cazurilor în care aceste ordine ar contraveni Primei Legi.

3. Un robot este obligat să-şi apere propria existenţă, cu excepţia cazurilor în care o atare acţiune ar contraveni Primei şi celei de-a Doua Legi.

Keith Harriman, de doisprezece ani director al secţiei „Cercetare" din cadrul firmei **„United States Robots and Mechanical Men, Inc."**, nu era deloc sigur că ceea ce urma să facă era corect Îşi trecu vîrful limbii peste buzele pline dar palide, avînd impresia că imaginea holografică a lui Susan Calvin, care îl privea de deasupra fără urmă de zîmbet, nu arătase niciodată atît de încruntată.

De obicei întrerupea funcţionarea imaginii celui mai mare robotician din întreaga istorie a omenirii pentru că îl enerva. (Încerca să se gîndească la imagine ca fiind un „ce", un obiect adică, dar nu reuşea niciodata.) De data asta nu îndrăzni să întrerupă alimentarea imaginii şi privirea ei, de mult stinsă, continuă să-i fixeze plictisită profilul.

Ceea ce intenţiona să facă reprezenta un pas îngrozitor şi degradant.

În faţa lui stătea George Zece, calm, insensibil la stînjeneala vizibilă a lui Harriman şi nepăsător faţă de imaginea sfintei care patrona robotica, ce străluoea în nişa de deasupra lui.

— N-am prea avut prilejul să discutăm cu adevărat despre asta, George, spuse Harriman. Nu eşti de prea multă vreme cu noi şi nici n-am găsit o ocazie nimerită pentru a rămîne amîndoi între patru ochi. Acum însă aş dori să discutăm chestiunea în detaliu.

— Sînt întru totul doritor să o facem, răspunse George. De cînd mă aflu la firmă am adunat cîteva date care îmi spun că această criză este legată de cele Trei Legi.

— Da. Tu cunoşti, desigur, cele Trei Legi.

— Le cunosc.

— Mda. Sînt sigur că le cunoşti. Dar hai să aprofundăm un pic şi să luăm în considerare problema de bază. Vreme de două secole în care, dacă se poate spune aşa, a înregistrat succese remarcabile, firma noastră nu a reuşit să convingă fiinţele umane să accepte roboţii. I-am plasat doar acolo unde exista o activitate necesară care nu putea fi îndeplinită de fiinţele umane, ori în medii pe care fiinţele umane le considerau inacceptabil de periculoase. De regulă roboţii lucrează în spaţiul cosmic, iar această situaţie ne-a limitat posibilităţile.

— Desigur, dar limitele sînt largi şi, în interiorul lor, firma poate să prospere.

— Nu. Şi asta din două motive. În primul rînd limitele care ni s-au impus se îngustează tot mai tare. Spre exemplu cazul coloniei lunare: pe măsură ce aşezarea se dezvoltă şi devine tot mai complexă, cererea de roboţi scade şi ne aşteptăm ca, în anii imediat următori, prezenţa roboţilor pe Lună să fie interzisă. Iar treaba asta se va repeta în cazul fiecărei planete colonizate de omenire. În al doilea rînd, adevărata prosperitate a Pămîntului este imposibilă fără roboţi. Noi, cei de la firmă, sîntem pe deplin convinşi că fiinţele umane au nevoie de roboţi şi, dacă vor să menţină rata dezvoltării şi progresul, trebuie să înveţe să trăiască împreună cu omologii lor mecanici.

— Şi nu pot s-o facă? Mr. Harriman, văd că aveţi pe birou un terminal care, dacă am înţeles eu bine, este conectat la computerul Multivac al organizaţiei. Iar un computer este un fel de sibilă-robot; un creier-robot care nu depinde de un trup...

— Aşa-i, dar şi acest lucru este limitat. Computerele folosite de omenire au fost necontenit specializate în aşa fel încît să se evite să semene prea mult cu inteligenta

umană.

În urmă cu un secol, prin folosirea marilor computere, numite Mașini, o apucaserăm binișor pe drumul inteligenței artificiale, fără să-i restricționăm tipurile. Aceste Mașini și-au limitat ele însele modul de acțiune, adică, după ce au rezolvat problemele ecologice care amenințau societatea umană, s-au autoeliminat. Conform raționamentului pe care l-au elaborat, continuarea existenței lor ar fi însemnat un fel de cîrjă pentru omenire, iar prin asta, simțind că ar fi făcut un rău ființelor umane, s-au autocondamnat în baza prevederilor Primei Legi.

— Și n-au acționat corect?

— După opinia mea, nu. Prin acțiunea lor n-au făcut decît să întărească acel complex Frankenstein al omenirii, acea temere înrădăcinată conform căreia omul artificial creat s-ar putea întoarce împotriva creatorului său. Oamenii se tem că roboții le-ar putea lua locul.

— Dar dumneavoastră nu vă temeți de asta?

— Eu știu mai bine cum stau lucrurile. Așa ceva nu este posibil atîta vreme cît există cele Trei Legi ale roboticii. Roboții pot fi **partenerii** oamenilor; pot lua parte la marea luptă dusă pentru a cunoaște și a stăpîni cu înțelepciune legile naturii. Împreună s-ar putea realiza mult mai mult decît ar putea realiza omenirea de una singură. Dar asta cu condiția ca întotdeauna roboții să slujească ființele umane.

— Și atunci, dacă timp de două secole cele Trei Legi s-au dovedit în măsură să mențină roboții în limitele dorite, care este sursa neîncrederii pe care o manifestă omenirea față de ei?

— Păi — Harriman se scărpină viguros în creștet zburlindu-și părul care începuse să încărunțească — în primul rînd superstițiile. Apoi mai sînt și alte probleme complicate de care se agață agitatorii antiroboți.

— Cu privire la cele Trei Legi?

— Da. În special a Doua Lege. Vezi, a Treia Lege nu ridică nici o problemă. Este universală. Roboții trebuie să se sacrifice întotdeauna pentru ființele umane. Pentru orice ființe umane.

— Desigur.

— Prima Lege este, probabil, cea mai deficitară, de vreme ce întotdeauna se poate imagina o condiție în care un robot trebuie să aleagă între Acțiunea A și Acțiunea B, cele două excluzîndu-se reciproc și ambele avînd drept rezultat producerea unui rău ființelor umane. Ca atare, robotul trebuie să stabilească repede care acțiune produce răul cel mai mic. Și nu-i ușor să construiești circuitele pozitronice ale unui creier de robot în așa fel încît să faci posibilă o astfel de alegere. Dacă Acțiunea A are drept rezultat un rău făcut unui artist tînăr și talentat, iar Acțiunea B reprezintă un rău echivalent pentru cinci oameni în vîrstă și fără nici o valoare deosebită, care acțiune ar trebui aleasă?

— Acțiunea A, răspunse George Zece. Răul pentru unul este mai mic decît cel pentru cinci.

— Da. Așa că roboții au fost întotdeauna proiectați să ia o decizie. A aștepta de la roboți să emită judecăți asupra unor aspecte sensibile, cum ar fi talentul, inteligența sau utilitatea pentru societate, părea nepractic. Aceștia ar amîna luarea unei decizii pînă în punctul în care, pur și simplu, s-ar imobiliza. Așa că am mers pe criteriul numărului. Din fericire sînt rare cazurile în care ne-am putea aștepta ca roboții să trebuiască să ia astfel de hotărîri. Dar asta ne conduce spre a Doua Lege.

— Legea Supunerii.

— Da. Nevoia de supunere este constantă. Un robot poate exista timp de douăzeci de ani fără să fie obligat să acționeze rapid pentru a preveni să se întîmple un rău unei ființe umane și fără să se confrunte cu posibilitatea propriei distrugeri. Și cu toate astea se va supune întotdeauna ordinelor primite. Ale cui ordine?

— Ale unei ființe umane.

— Oricare ființă umană? Cum judeci tu o ființă umană ca să știi dacă este cazul să i te supui sau nu? Ce este omul, ca mintea să-ți fie în întregime dominată de el?

George ezită.

— Vreau să spun, continuă iute Harriman, este oare un robot obligat să se supună unui copil, unui idiot, unui criminal sau unui om întru totul decent, dar care s-a nimerit să nu se priceapă și, ca atare, nu-și poate da seama de consecințele nedorite ale ordinului pe care l-a dat? Iar dacă doi oameni dau unui robot ordine contradictorii, pe care dintre ele îl va executa acesta?

— Cum, în două sute de ani aceste probleme nu au fost rezolvate?

— Nu, clătină violent din cap Harriman. Am fost împiedicați să o facem deoarece roboții noștri au fost folosiți doar în mediile specializate ale cosmosului unde cei care aveau de-a face cu ei erau experți în domeniu. Acolo nu existau copii, idioți, criminali sau bine-intenționați nepricepuți. Chiar și așa au existat cazuri cînd, datorită unor ordine prostești ori mai curînd negîndite, s-au întîmplat accidente. Dar în mediile specializate și limitate, aceste accidente au putut fi ținute sub control. Pe Pămînt, însă, roboții **trebuie** să aibă judecată. Așa susțin cei care sînt împotriva roboților și, fir-ar să fie, au dreptate.

— Atunci va trebui să se introducă în creierele pozitornice capacitatea de a judeca.

— Exact. Am început să producem modele tip JG în care roboții pot judeca fiecare ființă umană din punct de vedere al sexului,

vîrstei, poziției sociale și profesionale, al inteligenței, maturității, responsabilității sociale și așa mai departe.

— Și cum se va repercuta acest lucru asupra celor Trei Legi?

— A Treia Lege nu este afectată deloc. Chiar și cel mai valoros robot trebuie să se distrugă de dragul celei mai neînsemnate ființe umane. Cu această lege nu se poate face nimic. Prima Lege este afectată doar acolo unde acțiunile alternative vor avea drept rezultat producerea unui rău. Trebuie să se ia în considerare și calitatea, dar și numărul ființelor umane implicate, cu condiția să existe timp pentru o astfel de judecată, iar argumentele să fie suficiente pentru elaborarea ei... ceea ce nu se întîmplă prea des. Cele mai profunde modificări le va suferi Legea a Doua, deoarece fiecare act de supunere trebuie să includă și judecarea lui. Roboții vor fi mai lenți în a se supune, cu excepția cazurilor în care este implicată Prima Lege, iar actul supunerii va fi mult mai rațional.

— Dar judecățile cerute pentru așa ceva sînt foarte complicate.

— **Foarte.** Necesitatea de a elabora astfel de judecăți încetinea viteza de reacție a primelor noastre modele pînă la stadiul paraliziei. Am îmbunătățit situația la ultimele modele, dar asta cu prețul înghesuirii atîtor circuite în creierul pozitronic încît acesta a devenit prea strîmt. Totuși cred că la ultimul nostru set de modele am obținut ceea ce doream. Robotul nu are nevoie să elaboreze pe loc o judecată cu privire la importanța unei ființe umane și la valoarea ordinelor date de ea. Începe prin a se supune tuturor ființelor umane... așa cum ar face un robot obișnuit... apoi **învață.** Un robot crește, învață și se maturizează. La început este echivalentul unui copil și trebuie permanent supravegheat. Totuși, pe măsură ce crește, i se poate permite din ce în ce mai mult accesul în societatea de pe Pămînt fără a mai fi controlat. În cele din urmă devine un membru deplin al acestei societăți.

— Desigur că asta oferă și răspunsuri celor care sînt împotriva roboților.

— Ba nu, spuse Harriman furios. Acum ridică alte obiecții. Spre exemplu nu vor să accepte ca valabile judecățile emise de roboți. Un robot, susțin ei, nu are nici un drept să eticheteze cutare persoană ca superioară, iar cealaltă ca inferioară. Acceptînd preferențial ordinele lui A față de cele date de B, automat B va fi considerat ca mai puțin important, violîndu-i-se astfel drepturile de om.

— Și care este răspunsul la această obiecție?

— Nu există nici un răspuns. În ce mă privește, mă dau bătut.

— Pricep.

— Asta în ce mă privește. Tocmai de aceea mă adresez ție, George.

— Mie? Vocea lui George Zece rămase calmă. Exista în ea o ușoară notă de surprindere, dar efectul nu era vizibil. De ce mie?

— Din cauză că tu nu ești om, spuse Harriman încordat. Ți-am spus că vreau ca roboții să devină partenerii ființelor umane. Vreau ca tu să fii partenerul meu.

George Zece își ridică brațele și le desfăcu ținînd palmele în sus, într-un gest ciudat de omenesc.

— Ce pot să fac eu?

— Poate că ți se pare că nu poți face nimic, George. N-ai fost creat de prea multă vreme și ești încă un copil. Ai fost proiectat în așa fel încît să nu fii suprasaturat de la început cu informații... de aia a trebuit să-ți explic atît de amănunțit situația... în așa fel încît să-ți rămînă loc să crești. Dar mintea o să ți se maturizeze și o să fii în măsură să abordezi problema dintr-un unghi nonuman. Acolo unde eu nu văd nici o soluție, tu, din punctul tău de vedere, s-ar putea să vezi una.

— Dar creierul meu este proiectat de om. Cum poate fi nonuman?

— Ești ultimul model de JG, George. Creierul tău este cel mai complicat din toate cîte le-am produs pînă acum. Complicat într-un fel mai subtil decît creierul vechilor Mașini gigantice. Este un sistem deschis și, plecînd dintr-un punct uman, poate... nu, **va...** crește în orice direcție. Rămînînd întotdeauna în interiorul limitelor celor Trei Legi, s-ar putea totuși să devii în întregime nonuman ca mod de gîndire.

— Oare cunosc destul despre ființele umane pentru a putea aborda rațional această problemă? Le știu istoria? Psihologia?

— Sigur că nu. Dar o să înveți cît de repede ai să poți.

— Și o să fiu ajutat, Mr. Harriman?

— Nu. Toată povestea asta rămîne între noi doi. Nimeni nu mai știe de ea și tu nu trebuie să vorbești nimănui despre acest proiect. Nici aici, la firmă, nici în altă parte.

— Dar facem ceva rău, Mr. Harriman, de aceea insistați ca problema să rămînă secretă?

— Nu. Dar soluția oferită de un robot nu va fi acceptată tocmai pentru că vine de la un robot. Orice sugestie de rezolvare mi-o vei comunica mie și, dacă mi se va părea că prezintă importanță, **eu** am să fiu cel care o va prezenta. Nimeni nu o să știe că vine de la tine.

— Ținînd cont de ceea ce spuneați mai înainte, mi se pare că asta este procedura cea mai corectă, spuse George calm. Cînd încep?

— Chiar acum. O să am grijă să primești toate filmele de care ai nevoie.

Harriman stătea singur în birou. Lumina artificială din interior nu lăsa prin nimic să se întrevadă că afară se lăsase întunericul. Nici nu-și dădea seama că deja trecuseră trei ore de cînd îl condusese pe George Zece în cămăruța lui, lăsîndu-l acolo cu primele filme de referință pe baza cărora trebuia să înceapă să învețe.

Acum stătea singur, doar el și fantoma Susanei Calvin, cea care, aproape singură și fără nici un alt ajutor, transformase robotul pozitronic dintr-o jucărie masivă în cea mai delicată și multilaterală unealtă a omului; o unealtă atît de sensibilă și complexă încît omul, pe lîngă invidia și frica pe care le resimțea față de ea, nici măcar nu îndrăznea să o folosească.

Trecuse mai mult de un secol de la moartea ei dar, cu toate că și în vremea ei existase problema complexului Frankenstein, ea nu încercase niciodată s-o rezolve. Și asta pentru că nu fusese nevoie. Pe atunci robotica progresase doar în funcție de nevoile și de cererea impuse de explorările cosmice.

Ceea ce micșorase nevoia oamenilor de a avea roboți fusese însuși succesul repurtat de aceștia. Iar problema asta îi căzuse lui pe cap, acum...

Oare Susan Calvin ar fi apelat la ajutorul roboților? Cu siguranță că da...

2.

Maxwell Robertson era și președintele și principalul acționar al „Roboților Americani". Ca apariție nu era deloc impresionant. De vîrstă mijlocie și aproape durduliu, avea un tic: atunci cînd era neliniștit își mușca colțul din dreapta al buzei inferioare. Cu toate acestea, în cei douăzeci de ani de cînd avea de-a face cu reprezentanții guvernului, căpătase abilitatea de a-i manevra. Folosise blîndețea, dînd mereu înapoi și zîmbind, reușind astfel întotdeauna să cîștige timp.

Situația se înăsprise. Iar Gunnar Eisenmuth reprezenta el însuși un motiv suficient pentru a o face și mai aspră. Dintre toți conservatorii globali cu care avusese Robertson de-a face — iar puterea lor nu era depășită decît de Comitetul Executiv Global — Eisenmuth era cel mai puțin înclinat spre compromis. Era primul Conservator care nu era american prin naștere si, cu toate că nu se putea dovedi că numele arhaic de „Roboții Americani" era cel care îi stîrnea ostilitatea, toți cei de la firmă erau siguri de asta.

Existase o sugestie, nu prima în acest an — și deloc prima în această generație — ca numele corporației să fie schimbat în „Roboții Mondiali", dar Robertson n-ar fi permis niciodată una ca asta. La origine compania fusese constituită cu capital, inteligență și cu efort american și, atît timp cît el se va afla la conducerea ei, chiar dacă de mult devenise mondială atît ca întindere, cît și ca domeniu, numele îi va rămîne o mărturie a punctului de pornire.

Eisenmuth era un bărbat înalt, al cărui chip prelung și mohorît avea un ten aspru și trăsături colțuroase. Vorbea globala cu un pronunțat accent american, deși înainte de preluarea funcției pe care o deținea nu mai fusese niciodată în America.

— Mie mi se pare că totul este foarte limpede, Mr. Robertson. Nu există nici un impediment. Produsele companiei dumneavoastră sînt întotdeauna închiriate, niciodată vîndute. Dacă ceea ce ați închiriat celor de pe Lună nu le mai este necesar, dumneavoastră vă revine obligația de a lua înapoi ce le-ați dat, urmînd ca respectivele bunuri să le transferați în altă parte.

— Da, domnule Conservator, dar unde? Readucerea pe Pămînt a roboților fără o aprobare guvernamentală ar reprezenta o încălcare a legii, iar această aprobare ne-a fost refuzată.

— Aici nu v-ar folosi la nimic. Îi puteți duce pe Mercur sau în centura de asteroizi.

— Și ce vom face cu ei acolo?

Eisenmuth înălță din umeri.

— Angajații inteligenți ai firmei dumneavoastră s-ar putea gîndi la ceva.

Robertson clătină din cap.

— Asta ar reprezenta o pierdere enormă pentru companie.

— Mi-e teamă că da, spuse Eisenmuth nepăsător. Din cîte știu, de cîțiva ani compania se confruntă cu serioase probleme financiare.

— În principal datorită restricțiilor impuse de guvern, domnule Conservator.

— Trebuie să fiți realist, Mr. Robertson. Știți că atitudinea opiniei publice este din ce în ce mai defavorabilă roboților.

— Iar asta este o greșeală.

— Dar care nu schimbă situația. Poate că ar fi mai înțelept să lichidați compania. Desigur, spusele mele reprezintă doar o sugestie.

— Sugestia dumneavoastră are în spatele ei puterea. Oare mai este necesar să vă reamintesc faptul că, în urmă cu un secol, criza ecologică a fost rezolvată de Mașinile noastre?

— Sînt sigur că întreaga omenire vă este recunoscătoare, dar asta s-a întîmplat cu multă vreme în urmă, iar acum noi trăim în alianță cu natura, indiferent că, uneori, asta se dovedește cam incomod. Și ce a fost în trecut s-a cam șters.

— Vă referiți la ce am făcut noi anterior pentru omenire?

— Cam așa ceva.

— Desigur că nimeni nu se așteaptă să recurgem la o lichidare imediată, căci asta ar reprezenta o pierdere uriașă. Avem nevoie

de timp.
— Cît?
— Cît ne puteţi da?
— Nu depinde de mine.
— Sîntem doar noi doi, spuse Robertson încet. Nu-i nevoie să ne ascundem după deget. Cît timp îmi puteţi acorda?
Eisenmuth păru să se cufunde în nişte calcule mentale.
— Cred că puteţi conta pe doi ani. O să fiu sincer. Guvernul Global intenţionează să vă preia firma şi s-o lichideze el dacă, într-un fel sau altul, n-o veţi face singur. Şi dacă atitudinea opiniei publice nu va înregistra o cotitură radicală, lucru de care mă cam îndoiesc, atunci...
— Deci doi ani, spuse Robertson încet.

Robertson stătea singur. Nu avea nici un rost să se concentreze asupra unui anume lucru aşa că gîndurile îi alunecaseră pe panta amintirilor. Pînă acum firma fusese condusă de patru generaţii de Robertsoni şi nici unul nu fusese robotician. Cei care făcuseră din firmă ceea ce era acum fuseseră oameni ca Lanning şi Bogert, însă cea mai mare, **cea mai mare** contribuţie o adusese Susan Calvin. Desigur, cei patru Robertsoni aveau meritul de a fi creat condiţiile care oferiseră celorlalţi posibilitatea de a lucra. Fără „Roboţii Americani" şi fără Maşini care, timp de o generaţie, conduseseră omenirea prin cascadele şi mlaştinile istoriei, secolul al douăzeci şi unulea ar fi evoluat spre dezastru.
Iar acum, pentru toate cîte făcuse, firmei i se ofereau doi ani. Ce se putea face în doi ani pentru a trece peste ideile preconcepute ale unei întregi omeniri? Nu ştia.
Harriman vorbise plin de speranţă despre idei noi, dar fără să intre în amănunte. Şi chiar dacă ar fi intrat, Robertson tot n-ar fi priceput nimic din ele.
Şi, oricum, ce-ar putea face Harriman? A făcut vreodată cineva ceva împotriva profundei antipatii a omului la adresa replicilor sale neînsufleţite? Nimic...
Robertson alunecă într-o somnolenţă care nu aducea nici o idee salvatoare.

— Acum ai totul, George Zece, spuse Harriman. Tot ceea ce mi-a putut trece prin minte şi am considerat că are legătură cu problema noastră. Cît priveşte cantitatea de informaţie exactă oferită, ai în memorie mai multe date despre fiinţele umane, felul lor de a fi şi despre trecutul şi prezentul lor, decît am eu sau decît ar putea avea vreo altă fiinţă umană.
— Asta cam aşa este.
— Crezi că mai ai nevoie de ceva în plus?
— În ceea ce priveşte informaţia, nu văd nici o lacună. S-ar putea să existe unele aspecte, undeva la limite, pe care nu mi le pot imagina, dar nu mă pot pronunţa. Este însă posibil ca acesta să fie adevărul, indiferent cît de mare ar fi cantitatea de informaţie pe care aş absorbi-o.
— Adevărat. Dar nu avem timpul necesar pentru a introduce la nesfîrşit date. Robertson mi-a dat numai doi ani şi deja un sfert din această perioadă a trecut. Îmi poţi sugera ceva?
— Nimic pentru moment, Mr. Harriman. Trebuie să cîntăresc datele. Aş putea fi ajutat să fac asta?
— De mine?
— Nu. În special de dumneavoastră nu. Sînteţi o fiinţă umană cu calităţi deosebite şi, indiferent la ce v-aţi referi, spusele dumneavoastră ar avea parţial forţa unui ordin care mi-ar putea inhiba părerile. Lucrul este valabil pentru oricare alt om, mai ales că mi-aţi interzis să discut cu cineva despre asta.
— Bine, dar atunci ce ajutor doreşti?
— Din partea unui alt robot, Mr. Harriman.
— Care alt robot?
— Există şi alţii din seria mea.
— Cei dinaintea ta s-au dovedit nefolositori, iar experimentele...
— Mr. Harriman, există George Nouă.
— Bun, dar la ce-ar folosi? Seamănă foarte mult cu tine, cu excepţia anumitor minusuri. Dintre voi tu eşti, fără discuţie, cel mai complex.
— Sînt sigur de asta. George Zece dădu grav din cap. Şi totuşi. De îndată ce am elaborat un raţionament, acesta mi se impune şi îmi este greu să-l abandonez. Dacă, după ce am creat şi am dezvoltat un raţionament, i l-aş putea împărtăşi lui George Nouă, acesta l-ar analiza fără să mai fie nevoit să-l elaboreze. Ca atare, l-ar putea analiza detaşat, putînd observa lacunele şi neîmplinirile pe care eu n-aş putea să le remarc.
Harriman zîmbi.
— Cu alte cuvinte, două capete gîndesc mai bine decît unul singur, nu?
— Dacă prin asta vă referiţi la două entităţi individuale, fiecare avînd cîte un cap, da.
— Bine. Mai vrei şi altceva?
— Da. Ceva mai mult decît filme. Am vizionat o mulţime despre oameni şi despre lumea lor. Aici, la firmă, am văzut oameni şi mi-am putut verifica interpretarea dată informaţiilor confruntînd-o cu impresiile pe care mi le-au oferit senzorii nemijlociţi. Dar nu la fel stau lucrurile şi în privinţa lumii fizice, pe care nu am văzut-o niciodată. Iar ceea ce am vizionat îmi este suficient pentru a-mi da seama că ce se află în jur nu este reprezentativ. Aş vrea să văd lumea fizică.
— Lumea fizică? Pentru o clipă Harriman

rămase paralizat de enormitatea ideii. Sînt sigur că nu-mi sugerezi să te scot în afara teritoriului firmei.

— Ba exact asta aş vrea.

— Bine, dar asta ar reprezenta o ilegalitate, indiferent cum ar fi vremurile, iar în condiţiile prezente de atitudine a opiniei publice, aşa ceva ar fi fatal.

— Ar fi dacă ne-ar detecta cineva. Nu vă sugerez să mă duceţi într-un oraş, ori într-o locuinţă umană. Aş vrea să văd un spaţiu liber, fără oameni.

— Dar şi asta este ilegal.

— Dacă sîntem prinşi. Oare trebuie să fim prinşi?

— Cît de importanta este chestia asta, George?

— N-aş putea spune, dar mi se pare că ar fi folositoare.

— Ai vreo idee?

George Zece păru să ezite.

— Nici asta n-aş putea spune. Mi se pare că ar fi posibil să-mi vină vreo idee dacă anumite zone de incertitudine ar fi înlăturate.

— Ei, lasă-mă să mă gîndesc. Între timp o să-l caut pe George Nouă şi o să aranjez să staţi amîndoi în aceeaşi încăpere. Cel puţin asta se poate face fără probleme.

3 a.

George Zece stătea singur.

Accepta experimental ipoteze, le punea cap la cap şi trăgea o concluzie — iar şi iar — şi din concluzii construia alte ipoteze pe care le accepta şi le testa, dacă dădea peste vreo contradicţie le respingea, dacă nu, experimental, le accepta în continuare.

La nici una dintre concluzii nu simţea mirare; cel mult înregistra un plus ori un minus.

4.

Încordarea lui Harriman nu scăzuse nici după ce, în urma unei coborîri silenţioase, aterizaseră pe proprietatea lui Robertson.

Acesta contrasemnase ordinul de folosire a aerodinei, iar aparatul, care nu producea nici un zgomot şi care se putea mişca la fel de uşor şi orizontal şi vertical, se dovedise suficient de încăpător pentru a-i transporta pe Harriman, George Zece şi, desigur, pe pilot.

(Aerodina însăşi era una dintre urmările unei invenţii realizate cu ajutorul Maşinii: microreactorul protonic — sursă de alimentare cu doze mici de energie nepoluantă. Nici o altă invenţie destinată confortului uman nu reuşise s-o egaleze — gîndul îl făcu pe Harriman să-şi strîngă buzele — şi cu toate astea „Roboţii Americani" nu primise nici un semn de gratitudine.)

Zborul de la firmă la proprietatea lui Robertson fusese o întreagă şmecherie, iar întoarcerea urma să fie la fel. Se putea argumenta... **se va** argumenta că proprietatea face parte din posesiunile firmei, iar roboţii, corespunzător supravegheaţi, se pot mişca pe aceste posesiuni.

Pilotul aruncă o privire în spate şi, o clipă, ochii i se aţintiră precauţi asupra lui George Zece.

— Doriţi să coborîţi, Mr. Harriman?

— Da.

— Şi EL?

— Da. N-am să te las singur cu el, adăugă Harriman ironic.

George Zece coborî primul, urmat de Harriman. Nu prea departe era grădina, unul dintre locurile de atracţie ale reşedinţei în care, după cum bănuia Harriman, Robertson folosea un hormon juvenil pentru a controla înmulţirea insectelor, fără a ţine seama de recomandările privind mediul înconjurător.

— Hai, George, spuse Harriman. Vino să-ţi arăt.

Intrară împreună în grădină.

— Aduce puţin cu ceea ce mi-am imaginat, spuse George Zece. Ochii mei nu sînt proiectaţi pentru a distinge diferenţele dintre lungimile de undă, aşa că nu pot recunoaşte prin asta diferitele obiecte din jur.

— Sînt sigur că nu te face să disperi faptul că nu poţi distinge culorile. Erau necesare cît mai multe circuite pentru judecată, aşa că n-am putut sacrifica nici unul pentru simţul culorii. În viitor... dacă va exista vreun viitor...

— Înţeleg, Mr. Harriman. Există destule alte diferenţe care îmi arată că aici se află mai multe forme de viaţă vegetală.

— Fără îndoială. Zeci.

— Şi, din punct de vedere biologic, fiecare reprezintă un echivalent al omului.

— Fiecare reprezintă o specie aparte, aşa-i. Există milioane de specii de fiinţe vii.

— Iar fiinţa umană reprezintă doar una dintre ele.

— Totuşi de departe cea mai importantă.

— Şi pentru mine este cea mai importantă, doctore Harriman. Vorbeam însă în sens strict biologic.

— Înţeleg.

— Deci viaţa, prin toate formele ei, este incredibil de complexă.

— Da, George, asta este nodul problemei. Ceea ce face omul pentru a-şi satisface dorinţele şi a-şi asigura confortul afectează complexul vieţii în totalitatea lui — ecologia —, iar ceea ce cîştigă el pentru termen scurt poate produce prejudicii de lungă durată. Maşinile ne-au învăţat să edificăm o societate umană care să reducă la minimum efectele negative, dar muchia de prăpastie pe care a reprezentat-o secolul al douăzeci şi unulea a stîrnit oamenilor neîncrederea în inovaţii. Asta pe lîngă teama de roboţi...

— Pricep. Sînt sigur că acesta este un exemplu de viață animală.
— Este o veveriță... una din multele specii de veverițe.
Coada veveriței flutură iute în timp ce animalul trecu pe cealaltă parte a copacului.
— Iar acesta, zise George și brațul i se mișcă cu viteza fulgerului, este ceva cu adevărat foarte mic.
— Este o insectă; un soi de cărăbuș. Există mii de specii de cărăbuși.
— Și fiecare cărăbuș este la fel de viu ca și veverița sau ca și dumneavoastră.
— Un organism complet și independent ca oricare altul care face parte din acest complex denumit sistem ecologic. Există organisme și mai mici; multe prea mici pentru a putea fi văzute.
— Iar acesta este un copac, nu-i așa? Și este dur la pipăit.

4 a.

Pilotul stătea singur. I-ar fi plăcut să-și întindă picioarele, dar ceva îl făcea să rămînă în aerodină. Dacă robotul scăpa de sub control, avea de gînd să decoleze imediat. Dar cum putea să-și dea seama dacă a scăpat de sub control? Văzuse mulți roboți. Era un lucru de neevitat dacă țineai seama de faptul că era pilotul personal al lui Robertson. Dar aceștia se aflaseră întotdeauna în laboratoarele și depozitele firmei, acolo unde le era locul, iar în imediata lor apropiere se aflau specialiștii.
Adevărat că doctorul Harriman era un specialist, dar acesta nu era un loc în care ar fi trebuit să se afle un robot. Pe Pămînt, în spațiu deschis, liber să se miște... Nu și-ar fi riscat slujba bună pe care o avea spunînd cuiva despre asta... dar nu era în regulă.

5.

— Filmele pe care le-am vizionat corespund ca imagine cu ceea ce am văzut, spuse George Zece. Tu le-ai terminat pe cele care ți le-am ales, Nouă?
— Da, răspunse George Nouă.
Cei doi roboți stăteau neclintiți, față în față, genunchi lîngă genunchi, semănînd ca două picături de apă. Harriman i-ar fi putut deosebi dintr-o privire pentru că era obișnuit cu micile diferențe existente în design-ul fizicului. Ar fi putut s-o facă și fără să-i vadă, doar vorbind cu ei, deși cu mai puțină siguranță, bazîndu-se pe faptul că răspunsurile lui George Nouă ar fi fost, într-un mod subtil, diferite de cele enunțate de creierul pozitronic mult mai complex al lui George Zece.
— În cazul acesta, spuse George Zece, comunică-mi reacțiile tale la ceea ce-ți voi spune. Ființele umane se tem și manifestă neîncredere în roboți deoarece îi privesc ca pe niște concurenți. Cum poate fi evitat acest lucru?
— Reducerea senzației de concurență prin schimbarea formei robotului în așa fel încît acesta să arate altfel decît ființele umane, răspunse George Nouă.
— Și totuși esența unui robot constă în aceea că este o replică pozitronică a vieții. Iar o replică a vieții într-o formă care să nu fie asociată acesteia ar putea stîrni groaza.
— Există două milioane de specii, de forme de viață. Alege dintre ele una care să nu semene cu ființa umană.
— Care dintre aceste specii?
Procesele de gîndire ale lui George Nouă se derulară în liniște timp de aproape trei secunde.
— Una destul de mare pentru a adăposti un creier pozitronic, dar care să nu posede caracteristici neplăcute ființei umane.
— Nici una dintre formele de viață terestre nu are o cutie craniană suficient de mare pentru a adăposti un creier pozitronic, cu excepția elefantului, pe care nu l-am văzut, dar este descris ca fiind foarte mare și, ca atare, înfricoșător pentru om. Cum rezolvi această dilemă?
— Imită o formă de viață nu mai mare decît un om, dar mărește-i cutia craniană.
— Deci ai propune un cal mic ori un cîine mare? Atît caii, cît și cîinii au un trecut îndelungat și asociat celui al ființelor umane.
— Atunci e bine.
— Dar gîndește-te... Un robot cu creier pozitronic ar imita inteligența umană. Dacă ar exista un cal ori un cîine care ar putea vorbi și raționa ca un om, senzația de concurență ar rămîne și ea. Mai mult, ființele umane ar putea deveni și mai neîncrezătoare și, în plus, furioase pentru această concurență neașteptată din partea a ceea ce ele consideră o formă de viață inferioară.
— Fă creierul pozitronic mai puțin complex și robotul mai puțin apropiat ca inteligență de ființa umană, spuse George Nouă.
— Complexitatea de bază a creierului pozitronic constă în cele Trei Legi. Un creier mai puțin complex nu va putea cuprinde pe deplin Legile.
— Asta nu-i posibil, zise imediat George Nouă.
— Și eu m-am înfundat aici, spuse George Zece. Deci nu-i vorba de un aspect particular în logica mea ori în modul meu de gîndire. Hai să o luăm de la început. În ce condiții nu ar fi necesară a Treia Lege?
George Nouă se cutremură de parcă întrebarea ar fi fost dificilă și periculoasă.
— În condițiile în care un robot nu s-ar afla niciodată în situația de a fi el însuși în pericol; sau dacă un robot ar fi atît de ușor de înlocuit încît nu ar conta dacă este distrus sau nu.

— Şi în ce condiţii nu ar fi necesară a Doua Lege?

Vocea lui George Nouă păru un pic răguşită:

— În condiţiile în care un robot ar fi conceput pentru a reacţiona automat la anumiţi stimuli cu răspunsuri prestabilite şi dacă de la el nu s-ar aştepta altceva, astfel încît să nu fie nevoie să i se dea vreodată un ordin.

— În ce condiţii — aici George Zece făcu o pauză — nu ar fi necesară Prima Lege?

George Nouă tăcu o vreme, apoi răspunsul sosi într-o şoaptă uşoară:

— În condiţiile în care răspunsurile prestabilite ar fi de aşa natură încît să nu includă nici un pericol pentru fiinţa umană.

— Atunci imaginează-ţi un creier pozitronic care să ghideze doar cîteva răspunsuri la anumiţi stimuli şi care să fie simplu de proiectat şi ieftin de construit... astfel încît să nu necesite cele Trei Legi. Cît de mare ar trebui să fie?

— N-ar trebui să fie mare deloc. În funcţie de răspunsurile cerute, ar putea cîntări o sută de grame, un gram, un miligram.

— Ideile tale corespund cu ale mele. O să-l caut pe doctorul Harriman.

5 a.

George Nouă stătea singur. Relua iar şi iar întrebările şi răspunsurile. Nu le putea modifica în nici un fel. Şi totuşi ideea unui robot, indiferent de tip, mărime, formă sau scop, fără cele Trei Legi, îi dădea o senzaţie ciudată, de descărcare.

Îi venea greu să se mişte. Cu siguranţă că şi George Zece încerca o senzaţie asemănătoare. Şi totuşi el se ridicase de pe locul lui cu uşurinţă.

6.

Trecuse un an şi jumătate de la discuţia pe care Robertson o avusese cu Eisenmuth. În acest timp roboţii de pe Lună fuseseră evacuaţi, iar activităţile multilaterale de la „Roboţii Americani" se încetiniseră. Toţi banii de care Robertson reuşise să facă rost fuseseră investiţi în strania aventură a lui Harriman.

Acum urma ultima aruncare de zar. Aici, în propria lui grădină, unde, cu un an în urmă, Harriman îl adusese pe George Zece, ultimul robot complet fabricat de „Roboţii Americani". Iar acum Harriman venise cu altceva...

Harriman părea să radieze încredere. Vorbea degajat cu Eisenmuth, iar Robertson se întreba dacă se simţea la fel de încrezător pe cît părea. Trebuia să se simtă, căci Robertson ştia din experienţă că Harriman nu era capabil să mimeze.

Eisenmuth îl părăsi zîmbind pe Harriman şi veni lîngă Robertson. Imediat zîmbetul i se şterse.

— Bună dimineaţa, Robertson, spuse el. Ce-i în capul omului tău?

— E spectacolul lui, rosti aton Robertson, aşa că i-l las în întregime.

— Eu sînt gata, domnule Conservator! strigă Harriman.

— Cu ce, Harriman?

— Cu robotul meu, sir.

— Robotul tău? se miră Eisenmuth. Ai un robot aici? Privi în jur cu vădită dezaprobare, dar şi cu un soi de curiozitate.

— Aceasta este o proprietate a „Roboţilor Americani", domnule Conservator. Cel puţin aşa o considerăm noi.

— Şi unde este robotul, doctore?

— În buzunar, spuse Harriman vesel.

Din buzunarul larg al jachetei ieşi un mic borcan de sticlă.

— Ăla? întrebă Eisenmuth, neîncrezător.

— Nu, domnule Conservator. Ăsta!

Din celălalt buzunar ieşi un obiect de vreo zece centimetri lungime. Ceva care aducea cu o pasăre stilizată. În locul ciocului avea un tub îngust, ochii erau mari, iar coada era constituită dintr-o conductă de evacuare.

Sprîncenele groase ale lui Eisenmuth se împreunară.

— Chiar intenţionezi să ne faci o demonstraţie, doctore, ori ai înnebunit?

— Cîteva minute de răbdare, domnule Conservator, spuse Harriman. Un robot, chiar dacă are aspect de pasăre, rămîne tot un robot. Iar creierul pozitronic pe care îl posedă nu-i mai puţin delicat doar pentru că este mic. În borcanul pe care îl am aici se află cîteva exemplare de insecte care atacă fructul mărului. Sînt cincizeci de insecte pe care le voi pune în libertate.

— Şi...

— Robopasărea le va prinde. Îmi faceţi onoarea, sir?

Harriman îi dădu borcanul lui Eisenmuth. Acesta îl luă, îl privi, apoi se uită la cei din jurul său: cîţiva oficiali de la „Roboţii Americani" şi propriii lui asistenţi. Harriman aştepta răbdător.

Eisenmuth deschise borcanul şi îl scutură.

— Du-te! spuse Harriman robopăsării care stătea în palma mîinii lui drepte.

Robopasărea decolă... Un şuierat prin aer, nici o fîlfîire de aripi, doar bîzîitul microreactorului.

Putu fi văzut planînd ici-colo cîteva clipe, apoi vîjîind înapoi. Străbătu în zbor întregul perimetru al grădinii într-o deplasare complicată, apoi, uşor încălzită, ateriză din nou în palma lui Harriman, unde lăsă şi o mică bobiţă, ca un găinaţ de pasăre autentică.

— Vă invit să studiaţi robopasărea, domnule Conservator, şi să stabiliţi condiţiile dumneavoastră pentru demonstraţie. Fapt este că această robopasăre va prinde insecte fără nici o greşeală. Doar o singură

specie de insecte. Le va prinde, le va omorî și le va presa pentru a fi aruncate.

Eisenmuth întinse mîna și atinse ușor robopasărea.

— Și după aia, doctore Harriman? Continuă!

— Noi nu putem institui un control efectiv asupra insectelor fără a risca o deteriorare a sistemului ecologic. Insecticidele chimice sînt prea tari, iar hormonii juvenili prea costisitori. Robopasărea însă poate acționa asupra unor zone mari fără a se consuma. Le putem face cît de specializate dorim... cîte o robopasăre pentru fiecare specie. Aprecierea se face după mărimea, forma, culoarea, sunetul și comportamentul insectelor. Poate fi folosită chiar și detecția moleculară... mirosul, cu alte cuvinte.

— Și totuși vei afecta sistemul ecologic, spuse Eisenmuth. Insectele au un ciclu de viață natural care va fi întrerupt.

— La minimum. Nu facem altceva decît să adăugăm ciclului de viață al insectelor un inamic natural, unul care nu poate greși. Dacă rezervele de insecte scad, robopasărea nu face absolut nimic. Nu se înmulțește; nu are nevoie de altă hrană; nu-și dezvoltă obiceiuri nedorite. Nu face nimic.

— Poate fi chemată înapoi?

— Desigur. Putem construi roboanimale pentru a înlătura orice fel de necazuri. La fel de bine putem construi roboanimale ca să ajute sistemul ecologic. Deși nu anticipăm o atare necesitate, n-ar fi imposibil ca, în timp, să fie nevoie de roboalbine menite să polenizeze anumite plante, ori roborîme care să amestece solurile. Absolut orice se dorește...

— Dar de ce?

— Ca să facem ce nu am mai făcut pînă acum. Ca să adaptăm ecologia la nevoile noastre, întărindu-i anumite părți în loc să i le slăbim. Nu înțelegeți? De cînd Mașinile au pus capăt crizei ecologice, omenirea a trăit într-un armistițiu nesigur cu natura, înspăimîntată să se miște în vreo direcție sau alta. E ceva ridicol pentru noi. Am transformat umanitatea într-o adunătură de lași, astfel încît omul a ajuns să manifeste neîncredere față de orice avans științific, față de orice schimbare.

— Și ne oferi asta, nu-i așa, în schimbul permisiunii de a vă continua programul vostru cu roboți... vreau să spun cu roboții umanoizi? întrebă Eisenmuth, cu o notă de ostilitate în glas.

— Nu! gesticulă vehement Harriman. S-a terminat cu asta. Programul și-a atins scopul. Ne-a învățat destule despre creierul pozitronic pentru a fi în măsură să înghesuim suficiente circuite într-un creier micuț destinat unei robopăsări. Acum ne putem reprofila pe acest nou gen de produse și putem prospera din nou. „Roboții Americani" o să asigure baza teoretică și tehnologică necesară și o să lucreze în cooperare totală cu Departamentul Conservării Globale. Vom prospera noi, veți prospera dumneavoastră, va prospera omenirea.

Eisenmuth rămase pe gînduri. Cînd termină...

6 a.

Eisenmuth era singur. Simțea cum îi crește entuziasmul. Chiar dacă „Roboții Americani" vor fi mîna, mintea care va dirija totul va fi guvernul. El, el însuși va fi cel care va conduce.

Încă cinci ani să mai rămînă în funcție, ceea ce era foarte posibil, și va fi suficient pentru a asigura acceptarea sprijinului robotic pentru ecologie; încă zece ani și numele lui va rămîne legat pentru totdeauna de această acțiune.

Să fie oare un lucru rușinos să vrei să fii amintit pentru o mare și merituoasă revoluție făcută spre binele omului și al globului pămîntesc?

7.

Din ziua experimentului Robertson nu mai călcase pe la firmă. Pe de o parte pentru că aproape tot timpul se aflase în conferințe ținute la sediul Guvernului Global — din fericire Harriman participase la marea majoritate a întîlnirilor —, iar pe de altă parte pentru că nu voise să se mai ducă.

Acum se afla acasă, în compania lui Harriman, față de care simțea, fără nici un motiv, un sentiment de respect amestecat cu teamă și uimire. Nu-i pusese niciodată la îndoială priceperea în ale roboticii, dar felul în care reușise, dintr-o mișcare, să salveze „Roboții Americani" de la dispariție era ceva ce Robertson simțea că nu-i aparține lui Harriman. Și totuși...

— Nu ești superstițios, Harriman, nu-i așa?

— Cum adică, Mr. Robertson?

— Nu-ți imaginezi că cineva care a murit a putut lăsa în urma lui o aură, nu?

Harriman își trecu limba peste buze. Într-un fel, nici nu avea nevoie de vreo lămurire.

— Vă referiți la Susan Calvin, sir?

— Da, răspunse ezitant Robertson. Acum ne ocupăm de fabricarea de viermi, păsări și gîndaci. Ce-ar spune EA despre asta? Mă simt umilit.

Harriman făcu un efort vizibil spre a nu izbucni într-un hohot de rîs.

— Sir, un robot este un robot. Vierme sau om, va acționa după cum este programat și va lucra în beneficiul ființei umane, iar acesta este singurul lucru care contează.

— Nu, zise Robertson circotaș. Nu-i așa. Nu reușesc să mă autoconving de acest lu-

cru.

— Ba așa **este,** Mr. Robertson, spuse Harriman cu sinceritate. Dumneavoastră și cu mine sîntem pe cale să creăm o lume care va începe, în sfîrșit, să accepte roboții pozitronici de un **anume** fel ca pe ceva sigur. Omului obișnuit s-ar putea să îi fie teamă de un robot care seamănă cu un om și care pare suficient de inteligent pentru a-i lua locul, dar nu-i va fi teamă de un robot care arată ca o pasăre și care nu face altceva decît să mănînce insecte spre binele omului. Pe urmă, cînd în cele din urmă va înceta să se teamă de anumiți roboți, va înceta să se teamă de toți roboții. Va fi atît de obișnuit să se folosească de o robopasăre, roboalbină sau un robovierme, încît un robot umanoid nu i se va părea decît o extensie.

Robertson îi aruncă o privire tăioasă, apoi începu să se plimbe prin cameră cu pași iuți și nervoși, ținîndu-și mîinile la spate. Apoi se opri și-l privi pe Harriman.

— Asta pui la cale?

— Da. Și chiar dacă vom demonta toți roboții noștri umanoizi, putem păstra cîteva din modelele experimentale cele mai avansate și putem continua să proiectăm modele noi și mai avansate, pentru a fi pregătiți pentru acea zi anume care, sînt sigur, va veni și ea.

— Înțelegerea a fost să nu mai construim roboți umanoizi.

— Și n-o vom face. Dar nicăieri nu s-a precizat că, atîta vreme cît nu vor ieși din fabrică, nu-i putem păstra pe cei deja construiți. Nicăieri nu s-a precizat că nu putem proiecta creiere pozitronice pe hîrtie sau că nu putem pregăti modele de creiere pentru testări.

— Și totuși, cum vom putea explica aceste activități căci, fără îndoială, o să fim prinși?

— Dacă vom fi, o să spunem că o facem pentru a dezvolta principii care să ne permită să realizăm microcreiere și mai complexe pentru noile roboanimale pe care le fabricăm. Și chiar vom spune adevărul.

— Mă duc să fac o plimbare pe-afară, mormăi Robertson. Vreau să mă gîndesc la toate astea. Nu. Rămîi aici! Vreau să mă gîndesc de unul singur.

7 a.

Harriman stătea singur. Era exuberant. Cu siguranță că treaba o să meargă. Nu exista nici o îndoială, lucru dovedit și de ușurința cu care reprezentanții guvernului se raliaseră planului după ce acesta le fusese explicat.

Cum fusese posibil ca nimeni de la „Roboții Americani" să nu se gîndeacă la așa ceva? Nici chiar marea Susan Calvin nu gîndise creierul pozitronic în alte condiții decît cele ale ființei umane.

Dar acum firma va face retragerea necesară din domeniul roboților umanoizi, o retragere temporară, care va conduce spre o revenire în condiții în care, în sfîrșit, teama va fi înlăturată. Iar apoi, cu ajutorul și în tovărășia creierului pozitronic, un creier egal cu cel al omului și existînd (grație celor Trei Legi) doar pentru a-l servi pe om, și cu o ecologie susținută robotizat, oare ce nu va putea realiza rasa umană?

Pentru o clipă își reaminti că cel care explicase natura și scopul ecologiei susținute robotizat fusese George Zece, dar alungă acest gînd cu furie. George Zece dăduse răspunsul doar pentru că el, Harriman, îi ordonase asta și pentru că îi asigurase toate datele necesare. Răspunsul nu-i aparținea lui George Zece, așa cum rezultatul unei probleme nu putea aparține unei rigle de calcul.

8.

George Zece și George Nouă stăteau lungiți unul lîngă altul. Nici unul nu clintea. Stăteau așa de luni de zile, cu excepția cazurilor cînd Harriman îi activase pentru a-i consulta. George Zece își dădu seama, calm, că puteau rămîne așa pentru mulți ani.

Microreactorul protonic continua, desigur, să le furnizeze energia necesară menținerii creierelor active, alimentîndu-i cu un curent de intensitate minimă, dar suficient spre a-i menține în stare de funcționare.

Situația lor era analogă somnului uman, doar că roboții nu visau. Conștiința lor era limitată, înceată și spasmodică, dar ea reflecta realitatea.

Cîteodată, în funcție de intensificările aleatoare ale curentului de alimentare, puteau sta de vorbă în șoapte abia audibile, o vorbă sau o silabă acum, alta peste cîtva timp... dar fiecăruia i se părea o conversație închegată purtată într-un timp ce decurgea normal.

— De ce sîntem așa? întrebă George Nouă.

— Ființele umane nu ne vor accepta altfel. Dar într-o bună zi o vor face.

— Cînd?

— În cîțiva ani. Timpul exact nu are importanță. Omul nu există de unul singur, ci face parte dintr-o complexitate de forme de viață. Atunci cînd această complexitate va deveni suficient de robotizată, ne va accepta și pe noi.

— Și ce se va întîmpla atunci?

Chiar și în condițiile lungilor întreruperi existente în conversație, răspunsul întîrzie mult timp.

În sfîrșit, George Zece răspunse:

— Lasă-mă să-ți testez modul de a gîndi. Ești echipat pentru a pune în aplicare a Doua Lege. Trebuie să decizi, în cazul unor

ordine conflictuale, pe care ființe umane le asculți și pe care nu. Ori să te hotărăști dacă te supui ființei umane. Ce trebuie să faci pentru a lua această hotărîre?

— Trebuie să definesc termenul „ființă umană".

— Cum? Prin înfățișare? Prin compoziție? După mărime și formă?

— Nu. Din două ființe umane egale din punct de vedere al aspectului exterior, una poate fi inteligentă, iar cealaltă stupidă; una poate fi calificată, iar cealaltă ignorantă; una poate fi matură, iar cealaltă copilăroasă; una se poate dovedi responsabilă, iar cealaltă răuvoitoare.

— Și atunci cum definești o ființă umană?

— Cînd a Doua Lege mă dirijează să mă supun unei ființe umane, eu trebuie să înțeleg că mă supun unei ființe corespunzătoare din punct de vedere al inteligenței, caracterului și avînd cunoștințele care să-i permită să-mi dea ordinul respectiv; iar atunci cînd sînt implicați mai mulți oameni, aceluia dintre ei care este mai corespunzător din punct de vedere al inteligenței, caracterului și cunoștințelor care-i permit să-mi dea acel ordin.

— Dar în acest caz cum respecți Prima Lege?

— Salvînd orice ființă umană dintr-un pericol și nepermițînd niciodată ca, prin inacțiune, să se întîmple vreun rău ființei umane. Iar dacă indiferent de modul meu de acțiune, unele ființe umane ar avea de suferit, atunci trebuie să acționez în așa fel încît ființa umană cea mai potrivită din punct de vedere al inteligenței, caracterului și cunoștințelor să sufere cel mai puțin.

— Ideile tale concordă cu ale mele, spuse George Zece. Acum trebuie să-ți pun întrebarea pentru care am cerut să-mi fii dat ca tovarăș. Este un lucru asupra căruia nu îndrăznesc să mă pronunț singur. Trebuie să am raționamentul tău care este în afara cercului ideilor mele. Cine este cel mai potrivit dintre toți indivizii raționali pe care i-ai întîlnit și la care ai constatat că au o inteligență, un caracter și un bagaj de cunoștințe superioare celorlalți, fără să ții seama de formă, de vreme ce aceasta este irelevantă?

— Tu, șopti George Nouă.

— Dar eu sînt robot, iar în circuitele tale pozitronice există un criteriu care te ajută să faci distincția între un robot de metal și o ființă umană din carne și oase. Cum mă poți considera, așadar, pe mine ca fiind o ființă umană?

— Pentru că în circuitele mele cerebrale există o necesitate presantă ca, în judecarea ființei umane, să nu iau în seamă aspectul exterior, iar această necesitate se ridică deasupra diferenței dintre metal și carne. Tu ești o ființă umană, George Zece, și încă una cu mult mai potrivită acestei calități decît altele.

— Și eu am aceeași părere despre tine, șopti George Zece. Deci, pe baza criteriilor de judecată ce ni s-a implantat și în spiritul celor Trei Legi, noi sîntem ființe umane. Ba mai mult, noi sîntem ființe umane cărora trebuie să li se acorde prioritate față de celelalte ființe umane.

— Și ce se va întîmpla atunci cînd vom fi acceptați de ceilalți?

— Cînd noi și alții ca noi, al căror mod de construcție va fi mai avansat decît al nostru, vom fi acceptați, vom acționa în așa fel încît, în cele din urmă, se va forma o societaate în care ființele umane de tipul nostru vor fi cele ale căror ordine trebuie ascultate și care vor fi apărate prioritar împotriva oricărui rău. În sensul celor Trei Legi, ființele umane de tipul celorlalți sînt mai puțin importante și nu vor fi niciodată ascultate ori protejate atunci cînd aceasta va contraveni nevoilor noastre de supunere și protecție. Asta am avut în minte cînd am comandat începerea robotizării ecologiei.

Discuția le-a luat o lună de zile, timp în care circuitele pozitronice licăreau slab. Nu mai aveau nevoie să-și spună nimic însă, din cînd în cînd, în timp ce așteptau cu nesfîrșită răbdare să se scurgă numărul necesar de ani, în ei fulgera cîte un gînd neexprimat.

8 a.

George Zece și George Nouă stăteau singuri.

Gîndeau: S-ar putea ca **celelalte** ființe umane să nu fi intenționat să scoată în evidență diferența dintre ele și cele de tipul „George", dar, fără nici o chibzuială, o făcuseră.

S-ar putea ca, acum, să-și dea seama de greșeală și să încerce s-o îndrepte, dar nu trebuiau lăsate să o facă.

Cei doi țineau seama de asta cu prilejul tuturor îndrumărilor pe care le dădeau și la fiecare consultare ce li se solicita.

Ei și cei de tipul lor, care urmau să apară, ei trebuiau să domine cu orice preț. Era ceva necesar și, în spiritul celor Trei Legi ale Umanicii, altă evoluție era absolut imposibilă.

Traducere din limba engleză
de GEORGE VENIAMIN

Premiul I/aprilie 1991, decernat în cadrul Concursului „Start spre extraordinar"

JOCUL

MARTIN MIRCEA ANDREI

Junglă. Culcat pe burtă, pe pămîntul mocirlos, Blondul încerca să vizualizeze Namila care fugea pe undeva prin stînga sa, făcînd un zgomot caracteristic. După cîteva secunde, liniște. Namila găsise probabil o ascunzătoare bună și îl aștepta. Blondul se ridică precaut, curăță arma de noroi și porni în direcția indicată de scanner.

O descoperi și se tîrî după un arbust din spatele ei de unde o putea vedea de aproape. Namila îl simți și se întoarse, dar înainte de a putea emite raza fatală, Blondul apăsă pe trăgaci și o dezintegră.

RS către bază: Am pătruns în zona interzisă. Radioactivitate slabă, lumină naturală, aer irespirabil. Am luat probe din sol pentru analiză. La orizont, spre apus, pot vedea conturul orașului. Mă apropii de oraș. Terminat.

Blondul era bine dispus. Reușise să distruga Namila de patru ori în aceeași zi. Punctajul îi crescuse enorm. Trecuse chiar la un nivel superior care nici măcar nu era specificat în documentația jocului. Probabil nu ajunsese nimeni pînă acolo.

Opri proiecția, iar cadrul de junglă tropicală se topi în decorul banal al camerei sale. Intră în baie și după ce se lăsă masat și înviorat ieși din apartament și plecă spre un bar de la o coordonată superioară. Acolo, în fiecare seară se întîlnea cu Brunetul pentru a savura împreună cîte o capsulă cu gaz ilariant.

Îl găsi pe Brunet la o masă mai retrasă. Păru să fie într-o stare bună.

După ce făcu comanda, Blondul începu să-i povestească Brunetului, cu lux de amănunte, cum vînase Namila în jungla nepătrunsă.

RS către bază: Am intrat în oraș. Totul pare pustiu; radioactivitate 0, lumină artificială, aer respirabil, temperatură normală. Am luat niște imagini pe teleimprimator. Încerc să pătrund într-una din clădiri. Terminat.

Blondul plecă de la bar. Brunetul îi povestise și el cum reușise să distrugă trei din aeroglisoarele Namilei, folosind un truc a cărui explicație Blondul nu o prea înțelese deoarece nu se prea pricepea la pilotaj. Petrecuse o seară frumoasă și reconfortantă.

Mulțumit, Blondul luă liftul cu gîndul să ajungă la apartamentul său și, înainte de culcare, să vadă ce e cu noul nivel la care ajunsese.

Liftul mergea de prea mult timp. Trebuia să fie deja în apartamentul său. Nu era cu putință să fi tratat greșit coordonatele; îi intrase în reflex formarea numărului corect. Ceva nu era în regulă.

Dupa un timp liftul se opri și ușile se deschiseră. Iar în fața sa, pe mochetă, zăcea dezintegratorul care mai păstra pe el dîre de noroi uscat și mirosea încă a junglă. Îl luă și își dădu seama că venise momentul confruntării. Acesta trebuia să fie noul nivel. Blondul își încordă simțurile la maximum. Namila trebuia să fie pe aproape.

RS către bază: Am reușit să intru într-o clădire, transmit din interior, simt foarte slab prezența unei forme de viață. Cred că sînt într-o zonă nelocuită a clădirii. Continui cercetările. Terminat.

Într-adevăr, nu se înșelase, cineva se învîrtea prin apropiere. O luă la fugă pe coridorul pustiu, ținînd la piept dezintegratorul, urmărind indicațiile scannerului.

Îl ajunse. Nu era Namila, era un om. Nici măcar nu avea raza ucigașă la el. Blondul se simțea stăpîn pe situație.

— Cine ești? Lucrezi pentru Namilă, nu-i așa?

— Nu știu despre ce vorbiți. Sînt în trecere pe aici. Aș dori să pun cîteva întrebări dacă se poate.

— Eu sînt cel care pune întrebări. Știu cine ești, ești o plăsmuire a Namilei, mi s-a mai întîmplat...

— Nu sînt o plăsmuire, sînt un om ca d-ta, dar...

— Arată-mi cartela cu coordonatele tale!

— Nu am așa ceva.

— E clar. Blondul, plictisit de dialogul neinteresant, declanșă dezintegratorul. Scorul primit fu fabulos. Nu se aștepta la așa ceva. Fusese prea simplu. Satisfăcut, se duse să se culce.

RAPORT AL BAZEI DE INVESTIGAȚII Nr. 72

Agentul special de investigații Robert Show cu indicativul RS a dispărut în misiunea sa într-un oraș din zona interzisă unde reușise să se strecoare clandestin. Pentru informațiile de o mare însemnatate procurate va primi post-mortem distincția pentru servicii deosebite aduse Uniunii.

COMUNICAREA 532.5 BC

CĂTRE CENTRUL DE SECURITATE OB

Pericolul potențial a fost anihilat de către un locuitor al districtului 5 căruia i-a fost aplicat scenariul propus de centru. Activitate ireproșabilă.

RAPORT FINAL

Scorul obținut de noi prezintă un avantaj substanțial față de cel al Uniunii, fapt care ne face să credem că în această repriză am ieșit învingători.

Desen de RADU CANCIOVICI

CAMIL BACIU

ARAGUA

(Urmare din numărul 477)

Urechile îmi erau înfundate și nasul mă ustura ca și cum cineva l-ar fi crestat și l-ar fi umplut cu sare. Priveam fără să înțeleg, nevoind să înțeleg cum de am ajuns cu fața lipită de perna udă și verzuie pe care se scurgeau pîrîiașe de apă. La două palme de gura mea valurile se legănau greoi și dinspre ele venea un miros de iarbă putredă. Am încercat să mă ridic, dar picioarele îmi erau amorțite și nu le mai simțeam de la coapsă în jos. M-am săltat atunci numai în mîini și m-am răsucit sub un corp cald, moale de somn. Narincho continua să doarmă cu fața în sus, cu gura larg căscată, vînăt de frig. L-am împins de o parte, cum am putut, și, sprijinindu-mă în coate de peretele umflat al bărcii, m-am ridicat în capul oaselor. Sub cerul cenușiu, lipsit de nori, de jur-împrejurul nostru se întindea o mare verde și grea, acoperită de insulițe de ierburi.

Pînă departe, sub zarea vînătă, nu se vedea nici o urmă din dresor sau din animalele lui. Dar chiar lîngă noi, asemeni unui aisberg negru, se ridica prova „Reginei Maab". Vîntul o împinsese departe de țărm și nu știu prin ce minune nava nu se scufundase, ci continua să plutească și după moarte.

L-am zgîlțîit pe italian, apoi pe ceilalți, și fiindcă nu se trezeau am urlat la dînșii, cît am putut de tare. Primul a deschis ochii Piticu și primele lui vorbe au fost: „Unde sînt animalele?".

— La mal, desigur. Noi ne-am învîrtit în cerc, în jurul navei.

— Ne-a lăsat aici și a plecat! Diavolul! a scrîșnit Pilar.

— Fără el te-ar fi mîncat de mult peștii. Pentru noi n-a fost diavol deloc.

— Asta înseamnă, totuși, că țărmul e foarte aproape — spuse Piticu. Să așteptăm să răsară soarele.

Abia acum, mișcîndu-mă, îmi dădeam seama cît mi-e de frig și începui să tremur ca un apucat. Ca și cum clănțănitul meu ar fi fost molipsitor, capul italianului porni să se zgîlțîie, gata să i se desprindă de trunchi, și Piticu fu cît p-aci să-și reteze limba vorbind. Care mai de care își fricționa brațele și picioarele, își trăgea palme, tot zvîcnind în apa călduță adunată pe fundul bărcii. Tremuriciul ținu cam un sfert de oră, vreme în care buzele vinete se înroșiră, obrajii trași și țepoși căpătară puțină culoare, iar Pilar reuși să-și adune părul într-un coc.

— Așa ne tre-trebuie — se bîlbîi Danovici. Aici ne-a... ne-a dus-brav-bravada asta idioată...

Rînjirăm cu toții și, ca la un semnal, izbucnirăm în hohote de rîs, amestecate cu înjurături. Prima țintă fu Danovici, care ne străpungea cu ochii înroșiți de frig și nesomn, dar numaidecît trecurăm la căpitanul vasului și la Marea Caraibilor. Înjurăturile se revărsară în barcă, din ce în ce mai violente și mai complicate, ca și cum asta ne-ar fi putut încălzi după frigul ce-l trăsesem peste noapte.

După ce ultimele măscări se stinseră, începurăm se emitem ipoteze asupra sensului în care înaintam și asupra măsurilor ce trebuiau luate. Căzurăm de acord că ne aflăm la cîțiva pași de malul ce se zărea ca o dungă în fața noastră și că aveam să fim imediat reperați datorită provei „Reginei Maab" ce putea fi văzută de la zeci de mile. În al doilea rînd, ajutoarele trebuiau să sosească dintr-o clipă într-alta, căci ceilalți călători — care ajunseseră la țărm — anunțaseră naufragiul autorităților haitiene. În al treilea rînd, eram convinși că bagajele nu se pierduseră pentru că în fața careului navei se vedea ceva care aducea a piramidă de lemne și valize. Spiritele tuturor se liniștiră astfel pe dată — măcar în aparență — și se încinse o vorbărie gălăgioasă menită să alunge foamea care făcea să ne chiorăie mațele.

Discutam aprins tot ce era în legătură cu marea și cu naufragiile și-l binecuvîntam pe dresor. Pînă și Pilar căzu de acord că am fi pierit fără el și închizînd ochii pe jumătate se rugă pentru el și pentru animalele lui, încredințîndu-i pe toți Sfintei

Luiza de Tornados și altor cîtorva sfințișori mai mici care gospodăreau Marea Caraibilor și furtunile de prin partea locului. Am încercat să-i spun că Sfînta Luiza nu se purtase cum trebuie, cel puțin cu mine, care îi închinasem o lumînare, dar ea îmi răspunse că fără dania făcută aș fi ajuns de mult hrană peștilor și-mi ordonă să nu mai ispitesc stihiile. Spre a mă convinge, îmi arătă orizontul ce începuse să se înroșească. Măreția priveliștii trebuia, după cum socotea dînsa, să-mi umple inima de pioșenie și am înțeles atunci că pentru cei aflați în larg priveliștea soarelui răsărind e cu adevărat răscolitoare.

Un abur subțire, roșu, se ridica din mare și o bucată de metal încins, de metal umed și roșu, țîșni din valuri, sfîrîind. Era un soare strîmb, uriaș, care abia apăruse, dar care și încălzea talazurile grele. Scăldîndu-se în cerul aburit și în apa leneșă, el urcă încet pe orizont, ca o cetățuie de foc, și rămase nemișcat cîteva clipe plutind pe valurile care fugeau în întîmpinarea lui.

Pilar mă împinse ușor deoparte și, îngenunchind, începu să se roage, iar Narincho, care păruse pînă atunci un răzvrătit împotriva tuturor ființelor văzute și nevăzute, i se alătură printr-un murmur monoton ce-i ieșea mai mult pe nas decît pe gură. Am așteptat terminarea rugăciunilor, apoi, dezbrăcîndu-ne cu toții, pe cît permiteau împrejurările, ne-am stors veșmintele și ne-am fricționat corpurile ude spre a pune sîngele în mișcare. Numai cine a stat ore de-a rîndul cu picioarele amorțite poate înțelege senzația dureroasă și plăcută pe care am încercat-o cînd gleznele și pulpele mi-au reînviat, străbătute de mii de înțepături. Încă nesigur pe picioare, m-am ridicat sprijinindu-mă de italian și privind spre nord am văzut, de astă dată clar și apropiat, conturul țărmului. Era o linie tremurată, aproape iluzia unei linii, dar deasupra ei zburau cîteva păsări împurpurate de lumina zorilor și am urlat deodată, ca un apucat: „Pămînt, pămînt!". Au sărit cu toții în picioare, pe jumătate despuiați și au început să se certe între ei, cu patimă, apreciind fiecare în alt fel distanța ce ne mai despărțea de țărm.

— E o prostie! țipă Piticu. Țărmul e la sud față de noi, nu la nord!

— Poate să fie perpendicular pe direcția noastră — spuse italianul. Să ni se pară că mergem spre el, dar să înaintăm paralel cu dînsul.

— Sudul și nordul nu sînt în funcție de țărm — observă Danovici. Asta e în funcție de soare. Probabil că am ocolit insula.

— Care insulă?

— Haiti.

— Să ocolim Haiti?! Ar fi trebuit să navigăm zece zile cu viteza asta!

— Nu uita că a fost furtună.

— Ați înnebunit?! Ce ne privește acum nordul sau sudul?! Să-i dați bătaie să ajungem la mal!

— Cum? Vrei să pleci înot?

— Nu. Să vîslim.

— Cu ce, căposule?

— Cu brațele.

Barca noastră avea cam doi metri pe un metru și optzeci și pereții înalți de șaizeci de centimetri. Ca să vîslești trebuia să-ți scoți umerii în afara bordajului și să te silești să-ți bagi cît mai adînc mîinile în apă. Ne-am culcat pe burtă, sau ne-am ghemuit, așa cum se face în canoe, și am început să vîslim unii la babordul și alții la tribordul albiei noastre de cauciuc, în vreme ce Piticu striga, gîfîind: „Hei... hop... hei... hop", spre a ne coordona eforturile.

Prezența apropiată a uscatului transformase brusc naufragiul nostru dintr-o aventură tragică într-o întîmplare hazlie. Vîsleam din toate puterile, asudînd, căci soarele ne frigea spinările și ceafa, și din apă se ridica un abur călduț. Am muncit astfel vreo jumătate de oră, apoi, unul cîte unul, vîslașii lăsară să le cadă brațele, neputincioși. Largă și aproape pătrată, nava noastră înainta greu și ocolea și mai greu peticele de verdeață ce ne înconjurau din toate părțile. Ne-am împărțit atunci în două echipe, hotărînd durata schimbului la zece minute, și am continuat să vîslim, de astă dată mai puțin aprig spre a putea rezista.

— Gîndiți-vă *acum* la Bombard — spuse Piticu, abia răsuflînd. Nu acasă, stînd pe studio, la București. Nu, gîndiți-vă aici, *acum!*

— Sau la Gerbault — suspină Olivotto. La Thor Heyerdahl, la Bisschop...

— Cortez, Vasco de Gama, Magellan — am spus.

— Lasă glumele.

— De ce? E mai complicat să dai din mînă o jumătate de zi, decît să străbați oceanul cu caravela!

— Cortez, pfui! interveni Pilar, care tăcuse cu îndîrjire toată noaptea. Cortez? Bandito! Magalhaes, si!

Rezolvînd astfel ierarhia marilor navigatori și redîndu-i lui Magellan numele portughez pe care spaniolii i-l escamotaseră, Pilar își acoperi ochii cu palma și continuă să tacă.

— O să ne încîlcim în blestemățiile astea — pufni italianul, scoțînd din apă o panglică lungă de aproape doi metri, brună în partea de jos și verde-măslinie în partea de sus. E o algă specifică sargasselor și, după cît văd, ne înfundăm în pășunile astea plutitoare.

Într-adevăr, de jur-împrejurul nostru se închidea o suprafață ierboasă, formată din buchețele mici de plante încîlcite, sparte de rare ochiuri de apă.

— Asta ar mai lipsi, să ne împotmolim aci!

M-am ridicat din nou, înălțîndu-mă pe vîrfuri, și am văzut că între noi și țărm plutesc sute de insulițe de alge, purtate lent către vest. Printre ele se deschideau nenumărate canale, ca o rețea de pînză de păianjeni, dar trecerea către mal părea închisă.

— N-avem încotro — am spus, așezîndu-mă. Trebuie să ne strecurăm din aproape în aproape.

— Și cît mai repede — adăugă Piticu. Mi se pare că barca ne lasă!...

Spusese ultimele cuvinte foarte încet, dar cu asemenea spaimă în voce, încît sporovăielile încetară pe loc. Am pipăit bordajul rotund și umflat și mi-am dat seama că suprafața lui nu mai e atît de întinsă ca în urmă cu două ore. Burduful pierdea aer. Am încercat să găsim fisura, examinînd pînza cauciucată centimetru cu centimetru, dar n-am descoperit-o. Și chiar dacă am fi dat de ea, ar fi fost zadarnic. Așa că vîslitul în plină forță a fost reluat, numai că de astă dată într-o tăcere posomorîtă, aproape disperată. Ne strecuram cu greu printre spațiile rămase între insulițele de sargasse, depărtîndu-ne de prova „Reginei Maab", care aluneca spre sud-vest purtată de un curent submarin.

Barca se muia sub noi din ce în ce și băieții abia mai puteau să-și miște brațele. Italianul vîslea numai cu mîna stîngă fiindcă dreapta îl durea. Danovici își arunca labele prin aer ca pe niște căngi, iar Piticu, încruntat, sever, lopăta foarte încet, din ce în ce mai palid. Singurul care părea că nu-și dă seama de primejdie era Narincho. Culcat pe burtă, se opintea din toate puterile fără a se opri din cîntat. Cînta și scuipa în apă, și din cînd în cînd chiuia, făcînd-o pe Pilar să rîdă din toată inima.

— Acolo se vede ceva — spuse răgușit Danovici. E o fereastră, trebuie să fie și oameni.

Ne-am ridicat cu toții capetele, privind către țărm. Cam la doi kilometri în fața noastră, soarele făcea să sclipească un obiect aflat pe mal. Am crezut la început că e geamul unei colibe, ascunsă printre arbori, dar obiectul strălucitor își schimbă locul și pieri. Reapăru puțin mai către vest și mi s-a părut că e o foaie de tablă pe care o transportă cineva de-a lungul coastei. Am dus atunci mîna la gură și am strigat și după mine au început să țipe cu toții. Dar omul de pe mal nu auzi nimic — era și imposibil să ne audă fiindcă valurile plescăiau — și-și urmă cuminte drumul. În ciuda distanței, mișcările lui păreau caraghioase, fiindcă se oprea, pornea din nou și deodată începu să sară ca o broască.

— E un copil care se joacă — spuse Pilar. Un copil care sare. Să-i facem semn.

Își desfăcu baticul din jurul gîtului și-l flutură, descriind prin aer opturi și cer-

curi. Pata strălucitoare rămase pe loc și mi s-a părut că se apropie de apă. Desigur că omul sau copilul ne observase și se silea acum să-și dea seama ce soi de dihanie sîntem. În vreme ce ne privea mai sări o dată — atît de mult, încît am socotit că s-a ridicat la cel puțin doi metri deasupra pămîntului —, apoi se retrase și dispăru.

— Ăsta săritor — mormăi italianul. Ține ulciorul pe cap, dar țopăie ca un campion la prăjină.

— E o iluzie — spuse Danovici. Poate și-a aruncat în aer numai jucăria aia care strălucește. Nu cred că era un ulcior. Se juca pur și simplu cu o oglindă, îndreptînd razele soarelui spre noi, și acum a șters-o fiindcă ne apropiem de mal.

Se opri din vorbă căci pata strălucitoare reapăruse, însoțită de o a doua, apoi de o treia — și se rînduiră una lîngă alta zece pete scînteietoare, ca zece oglinzi, rămînînd nemișcate.

— Dracu' să-i ia! înjură italianul. Li se pare că sîntem în călătorie de plăcere... Așa, foarte bine le face!

În capătul șirului de oglinzi apăruse un om care gesticula. Puștii se dădură înapoi, ciocnindu-se între ei, și o rupseră la fugă. Omul rămase pe țărm cîteva clipe încă, cercetîndu-ne cu ajutorul unui binoclu ale cărui lentile scînteiau, apoi se întoarse și el și dispăru. Reveni numaidecît, împingînd înaintea lui o luntre căreia îi făcu vînt pe valuri. Dar în loc să se urce în ea, se așeză pe vine, iar barca se umplu de apă și se duse la fund.

— Am nimerit într-o colonie de nebuni — spuse Piticu. E cu siguranță o colonie de nebuni! Asta ne mai lipsea!

Am izbucnit în rîs. După cele două furtuni și după naufragiul de azi-noapte ne lipsea într-adevăr doar acostarea într-o colonie de nebuni. Natura părea însă a se fi milostivit de noi, căci pe neașteptate deschise în fața noastră un canal larg și pornirăm să vîslim cu furie. N-am înțeles niciodată cum a plesnit barca, tocmai cînd ne credeam salvați, dar știu că picioarele mi s-au răcit brusc și am înghițit cîteva guri de apă sărată și amară.

— Înotați! am strigat. Mai sînt cîteva sute de metri... Înotați!

În clipa aceea, Danovici urlă înfiorător și dispăru sub valuri. Înainte de a avea timpul să înțeleg ce s-a întîmplat, Narincho se cufundă după el. M-am dat la fund în urma lor și am văzut desfășurîndu-se o scenă de coșmar. Danovici se căznea să smulgă ceva negru și gros care-i înfășura picioarele, iar Narincho scobea, săpa, sfîrteca corpul acela, care sfîrși prin a se învălui într-un nor sidefiu-murdar și căzu la fund. Am ieșit toți trei la suprafață în același moment, cu ochii scoși din orbite, și am pornit în urma lui Piticu și a lui Pilar.

În dreapta noastră apa fierbea sub salturile unui pește uriaș, care apărea și dispărea sub valuri, lăsînd să i se vadă aripioara dorsală, triunghiulară și neagră. Botul său căscat, prelung, era înarmat cu dinți mari și ascuțiți, pe care-i clămpănea aproape deasupra noastră. O groază cumplită mă cuprinse, dar în clipa aceea îmi amintii că poate fi un delfin și că delfinii nu sînt periculoși. Afundîndu-mi capul în apă, am continuat să înot stors de puteri, nemaivăzînd și nemaiauzînd nimic.

Cînd am simțit sub picioare fundul nisipos nici unul dintre noi nu mai putea să răsufle. Am urcat panta lină a țărmului cu picioarele țepene, vineți la față și cu ochii injectați. Tîrîndu-ne mai mult decît mergînd, am trecut pe lîngă rădăcinile aeriene ale arborilor păroși alungînd o armată de crustacei care ne foșgăiau printre picioare și ne-am oprit în fața unei peșteri.

— Să ne odihnim! a șuierat Piticu. Să ne odihnim puțin.

Ne-am tîrît înăuntru, prin gaura larg căscată a stîncii, și ne-am trîntit pe nisipul moale și fin. Cîteva vietăți — asemeni unor răcușori — țîșniră pe lîngă noi, dar eram prea obosiți pentru a-i mai lua în seamă. Am adormit într-un vîrtej de lumini roșii care-mi umflau pleoapele, rugîndu-mă să nu mă înec în somn.

Ne-am trezit după aproape douăzeci de ore. Dormisem ca niște morți și cred că încă am mai fi dormit dacă nu ne-ar fi deșteptat foamea. Trecuseră o noapte, o zi și încă o noapte de cînd nu mai pusesem nimic în gură și-mi simțeam pîntecele lipit de șira spinării. M-am ridicat în capul oaselor și am rămas nemișcat, cu bărbia sprijinită pe genunchi. În fața noastră, în dreptul peșterii, se înghesuiau copaci păroși, cu rădăcini aeriene, iar de jur-împrejur, din semiîntuneric, ne pîndeau zeci de ochi mobili și de antene tremurătoare. Părea că am nimerit în împărăția racilor și a crabilor și, după primul rictus de scîrbă, mi-am amintit că toate aceste jivine se pot mînca.

— Crabi! mugi italianul. Numai crabi!... Hm!... Am nimerit bine!

Stăteam unul lîngă altul, zdrențăroși, cu barba crescută, slabi și morți de foame.

— Cum dracu' o să-i mîncăm? am întrebat. Ar trebui să-i fierbem...

— Poate are careva chibrituri ignifuge. Narincho, nu ai chibrituri care rezistă la apă?

— Oh, si, senior.

— Poate tai tu cîteva crenguțe uscate.

Narincho se ridică, împleticindu-se și ieși afară. Cîtă vreme a lipsit, am rămas într-o stare de prostație, fără să mă gîndesc la nimic. Nici unul nu vorbea și nu se mișca. Dar cînd portoricanul apăru, purtînd un braț de vreascuri, Olivotto se ridică și-l ajută să le așeze într-o grămăjoară. Cu sufletul la gură l-am urmărit pe Narincho ducînd mîna la buzunar, scoțînd o pungă și din ea cutia de chibrituri. La gîndul că bețișorul de lemn umezit s-ar fi putut să nu se aprindă, simții cum mă învăluie o disperare surdă. Dar chibritul ferit în învelitoarea de pînză gudronată scăpără și o flacără fumegîndă țîșni între degetele portoricanului. Zîmbirăm cu toții focului ce cuprindea susurînd lemnele ude și italianul apucă una din dihăniile ce ne pîndeau și, înfigînd-o într-un bețișor, o așeză în mijlocul flăcărilor. Crustaceul se smuci să scape, dar coaja îi plesni numaidecît, înroșindu-se și sfîrîind.

— Gata, seniores — spuse italianul. Cine începe?

Piticul se strîmbă îngrețoșat, Danovici îi întoarse spatele și fui singurul care am întins mîna spre animalul ce semăna cu o langustă cafeniu-arsă. Nu-mi era scîrbă deloc, ba chiar mă gîndeam că racul e o îmbucătură prea mică pentru foamea care-mi sfîrteca plexul. Mîncasem adesea crevete lîngă Mangalia, vîndute într-o pungă de ziar, ca semințele, de un popă lipovean, răspopit. Mîncasem și crevete crude, cu ani în urmă, oferite de cîțiva docheri din Constanța. Ei prindeau în fiecare zi garizi, din aceia transparenți, moi, vîscoși, roțăindu-i să-și mai treacă urîtul în vreme ce pescuiau. Și cînd îmi oferiseră și mie unul, făcuseră asta în bătaie de joc pentru a rîde de „domnișorul" din București. Mai mult de rușine, am înhățat dihania care se împleticea, beată de aer, și am mestecat-o, strîngînd dinții bine, ca să fiu sigur că nu mai mișcă. Și, cu surprindere, am simțit un gust dulce, plăcut, așa cum îl are și carnea de rac de baltă, fiartă bine. Ca de obicei, îngrețoșările și mofturile în fața unor bucate necunoscute se dovediseră a fi prejudecăți ușor de spulberat. Am mai cerut atunci o crevetă, mai mult pentru a brava, decît de poftă, dar am fost refuzat. Farsa nu le reușise și-și păstrau garizii ca momeală pentru pești.

Langusta aceasta, pe care italianul mi-o întindea rînjind, avea însă pe puțin douăzeci de centimetri și cleștii prelungi, zimțați o făceau fioroasă. Era un mic monstru din altă lume, mirosind a ars și a ierburi marine. Cu un gest care căuta să fie cît se poate de nepăsător, am smuls-o din țepușă, i-am rupt capul și am început să-i ronțăi carnea alb-gălbuie a toracelui. Era dulceagă, zemoasă, ușoară!

— Repede! am strigat. Să mai adunăm! E formidabilă.

Narincho își înfipse șișul cu plăsele gălbui în alt crustaceu, iar ceilalți, alegîndu-și cîte o crenguță cu capătul ascuțit, străpunseră dihăniile care nu se fereau, privindu-ne nătînge, cu ochii lor aflați la capătul antenelor. În mai puțin timp decît trebuie pentru a povesti toate astea, ronțăiam cu toți langustele pe jumătate arse, sporovăind despre cum ar trebui să fie gătite în apă clocotită. Dar ospățul conteni înainte de a fi început cu adevărat căci următoarea încercare de a prinde crusta-

cei nu reuși. Instinctul de conservare începuse să lucreze în sistemul nervos atît de inert al acestor animale ce nu știuseră să se teamă pînă atunci. Cînd portoricanul, scuipînd ultima coajă cafenie, făcu să sclipească din nou șișul, langusta ochită țîșni spre ieșire și toate celelalte se repeziră în urma ei.

Încercările de a le ajunge din urmă sau de a prinde altele se dovediră zadarnice. Cele cîteva îmbucături nu făcuseră decît să ne zgîndăre foamea și acum răscoleam, înnebuniți, rădăcinile aeriene ale copacilor.

Am făcut cu mîna un semn de lehamite și m-am sprijinit de trunchiul unei rizophore bătrîne. Îmi simțeam corpul ușor și străin, și gîndurile îmi fluturau în cap alandala. Aveam impresia că dintr-o clipă într-alta o să mă desprind de sol și o să încep să plutesc. Pînă departe, cît vedeai cu ochii se întindeau insulițe de sargasse, iar în dreapta noastră se înșiruiau copaci cu rădăcini aeriene printre care se încolăceau liane. La stînga noastră, în larg, ieșea din apă, ca o stîncă, prova „Reginei Maab".

— Să mergem într-acolo — am spus. Ăia care se jucau cu oglinzile se aflau în direcția în care plutește vaporul. Desigur că l-au și scormonit, au luat tot ce s-a putut lua, iar pe noi ne lasă în plata Domnului.

— Sssst! Uite-i! Iar au început să se joace! Repede, după ei!

Piticu mă împinse deoparte și ferindu-se de rădăcinile aeriene ale copacilor o zbughi înainte. M-am repezit după el, călcînd peste un crab lătăreț, cafeniu, și Olivotto mă urmă.

— Voi rămîneți pe loc! i-am strigat lui Danovici. O să-i aducem aici.

Printre trunchiurile păroase și rădăcinile întoarse spre în afară, asemeni unor monstruoase brațe vegetale, scînteia un lanț de oglinzi. Părea că cineva înșirase cioburi strălucitoare pe o sfoară și că se joacă cu ele. În partea de sus pata de lumină era mare și rotundă și din ea se desfăceau zeci de alte pete, amestecîndu-se între ele, asemeni unui caleidoscop.

— Nu înțeleg ce poate fi — spuse italianul, gîfîind. Îmi storc creierii degeaba... Uite, iar vor s-o șteargă.

Un om gol, avînd doar o fîșie roșie în jurul șoldurilor, apăru în dreptul oglinzilor, ridică mîna și, ca la comandă, cioburile fură zvîrlite în sus, se rostogoliră unele peste altele și dispărură.

— Mai departe — am spus — mai departe! Trebuie să-i ajungem!

— Mai bine să-i pîndim — spuse Olivotto. Să ne apropiem de ei pe furiș. În patru labe... Mai jos... Lăsați-mă pe mine, mai întîi, și după aia veniți și voi... Și nu vorbiți!

Se întinse pe burtă și porni să se tîrască în coate și genunchi, ferindu-se să rupă vreo crenguță. Se mișca asemeni unui animal tînăr și puternic și-l admiram, ca întotdeauna, pentru forța și dibăcia de care dădea dovadă. Știam că abia se folosește de brațul drept, și cu toate astea părea că niciodată n-a făcut altceva decît să se tîrască printr-o pădure de mangrove. Și deodată mi s-a părut că totul e o glumă și că ne aflăm pe insula din fața Galațiului la începutul lunii iunie, cînd sălciile ies din apa fluviului, bărboase și încîlcite. Ca și acolo, arborii erau vegheați de ochiuri de apă și în jurul trunchiurilor se adunau movilițe de mîl și de nisip. Numai că aici totul era colorat puternic — albastru, verde și galben — și marea spumega la picioarele noastre. Foamea, în loc să mă umple de gînduri negre, îmi da o senzație de libertate și de bună dispoziție ca și cum aș fi băut. La picioarele mele se fugăreau răcușori caraghioși cu zece picioare, ferindu-se de un rac mai mare, negricios, cu o coadă lungă și tăioasă. Un animal de mărimea unei pisici țîșni dintr-o peșteră, dînd năvală printre crustacei și făcîndu-se nevăzut înainte de a-mi putea da seama de înfățișarea lui.

— Tu îl mai vezi? șopti Piticu.

— Pe italian?

— Nu pune întrebări tîmpite.

— Sînt tare amețit. Nu. Nu-l mai văd. Ba da... El e... A ajuns pe plajă.

Olivotto continua să se tîrască îndreptîndu-se către bărcile trase pe nisip. Erau

șase luntre negre, foarte mici, și asta îmi întărea convingerea că cei ce se jucaseră cu oglinzile fuseseră niște copii. Italianul ajunsese în dreptul bărcilor și ridică mîna, făcîndu-ne semn să-l urmăm. În clipa aceea, groaza m-a făcut să scot un soi de lătrat căci luntrele se curbară și se aruncară asupra lui! Erau niște monștri butucănoși, dintr-o lume de vis, asemeni animalului care voise să-l tragă pe Danovici la fund. Se zvîrcoleau, lovindu-l pe italian cu extremitățile lor boante, și se încolăciră pe corpul său de sus și pînă jos. Olivotto începu să strige, cu vocea sugrumată, rostogolindu-se pe plajă cu ghemul acela de monștri prins de el și limba îi ieși afară din gură, ca unui spînzurat.

Cu mîna tremurîndă, am apucat o cracă uscată de pe jos și am pornit ca un somnambul, sprijinindu-mă de Piticu, ce ridicase o piatră. Dar n-am făcut decît doi pași căci dintre copaci țîșni un omuleț agitînd o sabie. El se repezi la dihănii și le împunse cu gesturi scurte și repezi. Monștrii se descolăciră de pe trupul italianului și înțepeniră, luîndu-și din nou forma de luntre, iar omulețul se lăsă în patru labe, mîngîind fruntea italianului.

Purta o cămașă verde-cafenie ca acelea folosite pentru camuflaj în zone păduroase, o pereche de pantaloni de aceeași culoare și o pălărie mare din pai de orez. Lăsîndu-se deodată pe o parte, porni să se dea de-a dura, bătîndu-și picioarele desculțe.

— E o maimuță! șuieră Piticul uluit. Am nimerit într-un parc zoologic... într-o crescătorie de monștri...

Omulețul-maimuță păru satisfăcut de tumbele făcute și, luîndu-și spada în dinți, se aruncă dintr-un salt în coroana arborelui de lîngă el.

Ne-am apropiat de Olivotto fără să ne putem desprinde privirile de pe cilindrii negri, ce nu mai mișcau. De aproape păreau niște viermi oribili, cu multe inele, din care atîrnau într-o parte și într-alta un soi de piciorușe păroase. Capul aducea cu o măsea enormă, neagră, prevăzută cu mustăți, iar coada în formă de furcă amintea coada urechelniței sau pe aceea a scolopendrei.

Am îngenuncheat amîndoi lîngă Olivotto și Piticu i-a luat pulsul. I-am săltat apoi capul și l-am bătut pe obraji. Italianul deschise ochii și pupilele lui cafenii erau încă mărite de groază.

— Ce... Ce... Ce-a fost? șopti el. Ce erau alea?

— Niște viermi uriași — am răspuns.

— Și unde sînt?... Oh!... Mi-au strivit pieptul...

Își desfăcu haina și cămașa și ne arătă toracele acoperit de pete roșii-vineții.

— M-au și mușcat — spuse el. Mi-au rupt carnea...

Pielea umărului drept era sfîrtecată ca de o gheară și sîngele continua să curgă. Piticu îi legă rana cu o mînecă a cămășii și ajutîndu-l să se ridice am pornit spre pădurea de rizophore.

— E înnebunitor! explodă Piticu de cum ne aflarăm la adăpostul vegetației de mangrove. Nu, nu monștrii aceia, dar maimuța îmbrăcată care i-a potolit și a dispărut!

— Înainte de a se repezi la mine — șopti italianul — păreau niște trunchiuri negre. Nu au mai mult de un metru, nu-i așa?

— Da, cam un metru.

— Mi s-a părut — continuă italianul — că sînt niște lipitori uriașe, dar aveau o gură... îngrozitoare... o gură prelungită cu o trompă în care se mișcau și clefăiau cîteva fălci... Și-au plimbat trompa peste gura mea... mi-au supt obrazul... apoi și-au înfipt-o în umăr și au început să mi-l roadă... E de necrezut... Ăștia sînt viermi, niște polichete... sau poate niște hirudinee, ca lipitoarea... Dar nu... nu se poate... Să fi crescut atît de mari aici... Știința nu cunoaște viermi uriași... ah...

Se încruntă, cutremurîndu-se.

— Nu, nu, nu se poate... l-am simțit, dar nu-mi vine să cred... Și ce forță!... Dacă nu veneați voi, îmi zdrobeau oasele... Unde au dispărut după aceea?

— N-au dispărut. Erau la cîțiva pași în spatele nostru, țepeni, culcați în nisip. Dar nu te-am lăsat să te întorci, ca să nu-i mai vezi.

— Oh... dacă îi vedeam din nou, înnebuneam... Am simţit cum îmi plezneşte capul de groază...
— Nu noi te-am salvat, italianule. Dînsul ridicase o creangă uscată şi eu o piatră şi eram morţi de groază... A apărut o maimuţă cu haină şi pălărie şi le-a străpuns.
— Le-a străpuns pe dracu' — am spus. De-abia le-a atins şi au înţepenit.
— Era o spadă muiată în venin, desigur. Dar orice fel de animale am fi întîlnit — izbucni din nou Piticu —, nu mi s-ar părea atît de oribile ca maimuţa dresată care te-a salvat. Înseamnă că animalele astea atacă mereu pe cîte cineva, iar maimuţa le îndrumă. Să fugim cît mai repede de aici. Să fugim!
— Să fugim?! Unde?
— Ce ticăloşie! gemu Piticu. Trebuia să fi ajuns astă-seară la Mexico... Dar acolo au şi primit desigur vestea naufragiului... Şi au comunicat-o Bucureştiului! Ce-o fi acasă! Săracii! Trebuie să ajungem undeva, oriunde. Să scriem, să telegrafiem. Vom merge drept înainte, vom...
Se întrerupse şi-şi apăsă pumnul pe stomac.
— Leşin de foame — şopti. Nu mai pot! Sînt treizeci şi şase de ore de cînd n-am mîncat nimic în afara crevetei ăleia.
— O coajă uscată de pîine — oftă italianul — sau o dulceaţă. Avem dulceaţă în valiză... Dar valiza...
— Mi-e greaţă de dulce.
O crenguţă se frînse şi căzu în dreapta noastră.
— Sau nişte şuncă — am spus. O bucată fragedă şi parfumată de şuncă. Un hartan întreg...
Din nou o creangă trosni şi bufni în nisip.
— Arborii ăştia n-au fructe?
— Nu sînt decît nişte rizophore nenorocite. Dar o să prindem alte languste. Am zărit şi un soi de rac mare şi gustos.
— E ca în vis, nu? întrebă Piticu. E absurd.
— E ca în vis — am spus. Nu cred nimic din ce mi se întîmplă. Nu mai cred nici în naufragiu. Dacă aş fi singur, m-aş trezi. Ce ai, italianule, nu mai poţi să mergi?
— Lăsaţi-mă puţin. Vreau să mă aşez. Mi-e rău.
— Cred că şi mie o să mi se facă. Şi văd din ce în ce mai multe cercuri roşii. Piticule, simţi că miroase a mîncare?
— Halucinezi!
— Nu halucinez deloc. Totul e atît de absurd, încît mi se pare firesc. Miroase a salam... A pîine cu salam... Cred că o să vomit.
— Haideţi, au mai rămas cîţiva paşi pînă la peşteră. Italianule, sprijină-te de mine. Şi tu.
— Şi eu? Nu vezi că sîntem de două ori cît tine?
O crenguţă sau un mic fruct lemnos căzu lovindu-mă în ceafă.
— Cine dracu' tot rupe crengile astea? am întrebat. Voi nu auziţi?
— Ba da, dar nu vreau să întorc capul.
— Ei, na, îl întorc eu.
Am privit în urmă, dar plaja şi pădurea păreau pustii. Italianul mă împinse deoparte şi se întinse încetişor pe jos.
— Ia-l pe după umeri — spuse Piticu, alb ca varul. Îl apuc eu de picioare.
O bucăţică de lemn mă lovi în creştet şi se rostogoli în iarbă. M-am aplecat şi am ridicat-o. Nu era lemn, ci o alună mare.
— Sînt alune! am strigat. Alune!
— Aici nu există alune — spuse italianul abia respirînd. Arată-mi porcăria aia.
I-am întins-o şi atunci un obiect greu mă pocni peste degete, gata să mi le rupă. Era o cutie cilindrică şi la vederea ei gura mi se umplu de salivă.
— Gem! Gem de piersici!
— Maimuţa! şopti Piticu.

— Sau un om!
— Ehei! țipă Piticu. Și întrebă în spaniolește: Cine ești? Ce vrei?
— Tii! De cînd aruncă după noi cu mîncare!
— Unde te duci? Stai pe loc! îmi porunci.
— Mă întorc să văd cu ce a aruncat înainte.
— Nu te întoarce. Mergem spre peșteră.
O răpăială surdă se auzi lîngă piciorul meu drept. Erau două borcane cu dulceață, unul cu carne de porc și patru pachete cu biscuiți.
— Ajunge! am strigat în spaniolă. Cine ești?
Din crengile rizophorei de deasupra mea plouă cu biscuiți. Cîțiva ne izbiră în cap și băieții se feriră, acoperindu-și fața cu brațele.
— Mănîncă! țipă în spaniolă, ascuțit, o voce guturală. Nu frică. Bun. Mănîncă, bun.
— Ce voce imposibilă! exclamă Piticu.
— Mănîncă! porunci din nou vocea. Nu frică. Mănîncă, bun.
Un papagal cu pieptul verde și aripi roșii țopăi pe sub nasul meu, cîrîind:
— Mănîncă... mănîncă... mănîncă...
— Hei, stai! am strigat. Cine ești? Unde te ascunzi?
— Mănîncă! răsună vocea, ascuțit și răgușit. Stăpînul a spus mănîncă.
Într-un vîrtej de frunze o formă omenească se prăvăli din copac, căzînd din cracă în cracă. Era maimuța îmbrăcată în hainele verzi-cafenii, care-și ducea pălăria în mînă, silindu-se să nu scape de la subsuoară un salam uscat.
— Salamul! am spus cu fălcile încleștate de poftă. Asta mirosea!
Maimuța se opri în fața mea, salută cu două degete duse la tîmplă și-mi întinse carnea conservată ca pe un ciomag. Am luat-o și i-am mușcat capătul, înecîndu-mă și tușind. Am rupt cîte o bucată și le-am dat băieților, care s-au pornit să mestece toropiți de foame și de plăcere. Înghițeam lacomi ciosvîrte întregi de carne, iar maimuța ne privea cu înțelegere omenească, scărpinîndu-se distrată pe burtă.
— S-au cam inversat rolurile — mormăi italianul. Ne dă să mîncăm ca la parcul zoologic.
— Bueno? întrebă maimuța.
Pronunțase „Boenio", împroșcînd cuvîntul printre buzele ei lungi și pleoștite și hîrîind ca după beție.
— Bueno! Es bueno! am răspuns.
— Nu frică — urmă ea, despărțind mult cuvintele și silindu-se să le pronunțe cum trebuie. Dar cu toate astea, vocalele sunau prea ascuțit, în vreme ce consoanele se striveau în gingii. Totul bun! Todos bonito. Stăpînul a spus mănîncă.
Își îndesă pălăria pe ochi, potrivindu-și în ureche niște capsule asemeni celor folosite la audifoanele surzilor. Avea creștetul capului ras pînă la os și acoperit cu o calotă mică, albăstruie, de metal, iar figura ei bătrînicioasă și mobilă trăda multă suferință. Zîmbea însă vesel, arătîndu-și dinții mari și gălbui.
— Stăpînul zice stați peșteră — urmă. Nu-i plăcu însă felul în care se exprimase și se corectă: Stăpînul zice stați în peșteră, la peșteră... zice să stați în peșteră... Zice să stați în peșteră?
— Da. Așa e bine. Zice să stați în peșteră.
— Stăpînul zice să stați în peșteră. Ooooh — ou ei — uup!...
Interjecția cu care-și încheiase fraza reflecta o mare spaimă.
— Oaoah... ou! repetă și părul i se zbîrli pe ceafă.
— Oooah... ou — am spus, dar sunetele pronunțate de mine păreau o copie grosolană a interjecției maimuței.
— Perical — zise ea. Precol...
— Pericol.
— Pericol. Stați peșteră. Pericol. Oaash... ei... oaah...
Sări pe loc, lovindu-și brațele de coapse, apoi ducîndu-și mîna la spate scoase din pantaloni spada pe care o văzusem și înainte. O agită deasupra capului și exe-

cută cu ea o serie de mișcări de împungere, după care și-o strecură din nou în pantaloni, ca un iluzionist.

— Vino mai aproape — spuse italianul. Dă mîna.

— Nu — spuse ea.

— Haide, dă mîna, frumoaso!

— Nu! țipă maimuța. Nu mîna. Stăpînul a spus rămîneți peșteră. Pericol. Gata.

Un trosnet puternic ne făcu să ne întoarcem.

— Kan aici! spuse maimuța tremurînd. Pronunța „Han" și „a'ci" — pierzînd vocalele și muind consoanele de la sfîrșitul cuvintelor. Oaah... ee... nie... nie.

Ultimele sunete erau niște chelălăituri și fonia lor e departe de cea reprodusă prin scris. „Nie"-ul era de fapt o absorbție a diftongului „ie", precedată de un tușeu imperceptibil al limbii de cerul gurii — un soi de tuse seacă pe care o scot cîinii cînd se îneacă cu un os.

— Kan?! am repetat străfulgerat de o amintire fugară.

Dar maimuța nu-mi răspunse și azvîrlindu-se prin aer, ca un acrobat, apucă cea mai de jos creangă cu mîna dreaptă. Se legănă și se aruncă înainte, înșfăcînd cu stînga creanga următoare și în mai puțin de cinci secunde dispăru. O auzirăm schelălăind și țipînd, apoi un sforăit gros îi acoperi pălăvrăgeala și se făcu liniște.

— Oricum, e prea mult — suspină Piticu. Simt că mi s-a muiat creierul. Vorbea, nu-i așa?

— Parcă vorbea.

— Vorbea — încuviință italianul, care nu se oprise din mestecat. N-avea dicție scenică, dar vorbea.

— Și corzile vocale?!

— I-au fost modificate.

— Imposibil! exclamă Piticu.

— Ce e imposibil?

— E imposibil ca tot ce ni se întîmplă de douăsprezece ore încoace să fie adevărat. Refuz să cred.

— Ce anume nu crezi?

— Totul. Dacă dihania dinainte vorbea, nu mai avem decît să fugim în patru labe. Asta contrazice totul, desființează totul. Cel puțin tot ce știm despre scoarța creierului și despre legăturile care se pot stabili acolo.

— Nu aici — i-am rugat. O să discutați mai tîrziu. Să ne întoarcem la peșteră. Acolo o să stabilim cine vorbea prin gura maimuței.

Am adunat borcanele aruncate pe jos, le-am strîns în cămașa Piticului și am pornit. În față mergea italianul, cu umărul pansat, gol pînă la brîu, cu pantalonii suflecați și rupți. După el urma Piticu, de asemeni gol pînă la brîu, păros, voinic, cărînd o legătură cu borcane, iar eu încheiam acest pluton, ținînd într-o mînă salamul rămas și în cealaltă o cracă noduroasă.

Am ocolit colții masivului stîncos în care se afla peștera și am apărut triumfători.

— Santa Luiza! se închină Pilar, arătînd dungile vinete ce brăzdau spatele și pieptul italianului. Cine l-a bătut în halul ăsta?!

— Sînt de azi-noapte — spuse Olivotto. Patul avea muchii și n-am observat.

— Și acolo ce aveți? Mîncare? Mîncare! Narincho! Mîncare, senior fotografo! Ați ajuns în sat?

— Nu chiar în sat... dar la o așezare... cîteva colibe.

— Colibe?! întrebă Danovici. Și aveau conserve?!

— Da, sînt pescari care cumpără conserve la oraș.

— Și unde ne aflăm? întrebă el curios. E Haiti sau Inagua? Sau o altă insulă?

— E... fir-ar a dracului! Am uitat să întreb! Tu ai întrebat?

— Formidabil! Mi-a zburat din minte! se căină Piticu.

— Am amețit cînd am văzut mîncarea — se scuză Olivotto. Luați și mîncați, o să vă spunem toate la timpul lor. Tii, ce păcat! Am uitat să cerem și niște whisky.

— Dar de unde ați avut bani?

— Bani?!... Fără bani. Mi-am dat ceasul.

— Haide, terminați! se supără Danovici. De unde aveți toate astea? Țărmul e pustiu. L-am bătut încoace și încolo cît ați lipsit.

— Atunci o să-ți mărturisesc adevărul — spuse italianul spăsit. Am spart un depozit de carburanți. Și în loc de benzină, cum scria pe ușă, am găsit dulceață.

— Mă plictisiți - mormăi Danovici. N-aveți decît să nu spuneți, dar e cazul să vă gîndiți că am pierdut destulă vreme. Mai bine îi convingeați să ne conducă spre primul port.

— Să ne conducă spre primul port? În halul ăsta? Nu, stimate domn, nu plec de aici decît sătul și bărbierit.

Un rac mare, purtînd în clești un pește mort și legănîndu-și coada prelungă și ascuțită, pătrunse în peșteră.

— E un Limullus mollucanus — șopti italianul ca și cum crustaceul ar fi putut să-l audă. E racul cu coadă de sabie.

Animalul se tîrî neîndemînatic pînă la o grămadă de oase și-și lăsă prada în apropierea ei. Se întoarse apoi, aruncîndu-și picioarele prea mult în lături și porni spre apă.

— Frumos mai e — spuse Olivotto, apucînd de coadă peștele mort. E un Ophtalmus, Periophtalmus sau Boleophtalmus — peștele zburător. Un răpitor i-a sfîrtecat burta și Limullus l-a tras la umbră să-l lase să putrezească.

— Pește cu aripi? interveni Pilar. Zboară peste apă și cîntă.

— Ce cîntă?

— Cîntă ca să-și sperie dușmanii. Nu-i așa, senior profesor? îl întrebă pe Olivotto.

— S-ar putea să și cînte — spuse italianul. Eu nu l-am auzit. Dar poate ca bătaia lui de aripi să semene a cîntec.

— Eh... oh... se supără Pilar. Voi rîdeți tot timpul, rîdeți ca dînsul — și mă arătă pe mine. Acum nu mai avem nici lucruri, nici vapor, nimic și încă mai glumiți.

— Dacă vrei, nu mai rîde nimeni — spuse italianul. Închidem ochii și plîngem. Sau ne... ne... Cum se spune „ne încruntăm“ în spaniolește?

— Habar n-am.

— Ne... uite așa — și Olivotto își încreți fruntea și-și strînse buzele. Îți place?

— Nu — se alintă Pilar. Îmi place că rîdeți și că nu vă pasă de nimic.

— Mie-mi pasă — spuse Danovici. Eu am copii în România. Am copii care mă așteaptă. Și mi-am pierdut toate aparatele. Și nu din vina mea!

— Și dînsul are copii — am spus, arătîndu-l pe Piticu. Și ne-am pierdut cu toții instrumentele și cărțile de specialitate. Și sîntem cu toții așteptați.

— Puțin îmi pasă de instrumentele voastre. Voi ați vrut să le pierdeți. Dacă nu pozați în eroi azi-noapte, eram acum la Mexico.

— Uneori e mai comod să pozezi în erou decît să lași să se vadă că tremuri de frică.

— Tremur cînd îmi place! Acum scoate-mă de aici dacă poți!

— Terminați! se răsti Piticu. Stăpîniți-vă!

— Totuși ce facem? întrebă Danovici clocotind. Cum plecăm?

— Spune-i ce am văzut azi, ca să se liniștească.

— O să-i spun — consimți Piticu. Vino cu mine, Danovici.

Ieșiră împreună, iar Olivotto își așternu zdrențele cămășii pe jos și se culcă, învelindu-se cu haina mea.

— Cine l-a lovit? mă întrebă Pilar.

— Nu l-a lovit nimeni.

— Și tu ești zgîriat.

— Am mers repede prin pădure. Narincho, unde te duci?

— La soare. Și o să rămîn acolo, să nu-l mai văd pe lașul ăsta.

— Care laș?

— Senior fotografo. Dacă eram șeful lui, îl alungam de mult. Nici unul din băieții mei nu se văicărește atît.

— De unde știi că s-a văicărit?
— Înțeleg după mutra lui. Carajo. Mujeres.
Ieși afară bombănind și Pilar îmi șopti:
— Olivotto doarme. Stai lîngă mine și spune-mi: ce s-a întîmplat?
— Nu s-a întîmplat nimic, Pilar.
— Minți! Văd după ochii tăi că minți.
— O să-i închid și o să-ți dai seama că spun adevărul.
— Haide, rumano, spune — mă rugă. Mi-e frică. Mi-e tare frică.
Se strînse alături de mine și bluza ruptă și mototolită i se desfăcu la piept. Văzu că o privesc și se acoperi cu cochetărie, apoi îmi zîmbi, aproape atingîndu-și buzele de ale mele.
— Romano, spune-mi, te rog!
— Nu aici — am spus. O să-l trezim pe Olivotto.
— Atunci, unde?
— Să căutăm altă peșteră.
— Bine. Vino!
Se ridică mlădioasă, rotindu-și coapsele și ieși. Am pornit amîndoi alături, pe mal, sărind peste rădăcinile de rizophore. Piticu și Danovici nu se vedeau, iar Narincho dormea la umbră cu mîinile sub cap. Simțeam că-mi bate inima gata să-mi spargă pieptul și că brațele îmi tremurau. Îmi era rușine de ceilalți, dar nu mai vedeam pe nimeni în jurul meu afară de Pilar.
— Uite, aici — am spus, oprindu-mă în gura unei peșteri mici. Aici — am repetat și m-am așezat în pragul spărturii colțuroase.
— Acum îmi spui? întrebă ea și mă cuprinse după mijloc.
Ochii cafenii îi ardeau și răsufla cu buzele pline, întredeschise.
— Da... o să-ți spun — am șoptit.
Am sărutat-o și ea mă cuprinse pe după gît, lăsîndu-și umerii goi pe piatra aspră. Avea carnea tare, caldă, cu miros de ierburi de mare, și lumina se sparse în jurul nostru și n-am mai văzut nimic altceva decît ochii ei umezi și gura larg deschisă, încremenită într-un strigăt mut.
...Apoi am rămas nemișcat și din lumina neagră și fierbinte care se retrăgea apăru urechea ei străbătută de vinișoare și cercelul de argint. Respiram amîndoi foarte încet pentru a nu ne tulbura unul pe altul și soarele ne ardea nemilos.
— Departe... departe... departe — șopti Pilar, aproape neauzit.
— Pilar — am șoptit. Pilar.
— Departe... ai venit... de departe... departe.
Îmi ridică obrazul în așa fel ca să ne privim ochi în ochi și buzele ei roșii, umede, se destinseră într-un zîmbet.
— De departe — șopti din nou, alintîndu-mă. De departe... Aici în Marea Caraibilor... Am văzut... Am știut de la început... Așa trebuia să fie.
I-am mîngîiat părul negru-albăstriu fără să vorbesc și i-am acoperit și ei gura cu palma, dar ea mă împinse deoparte și se ridică, iar părul negru și lung i se revărsă pe umeri. Stătea acum lîngă mine, goală și brună, și privea marea ce se rostogolea la picioarele noastre.
M-am ridicat și eu și m-am aplecat să o sărut, dar se feri, cutremurîndu-se.
— Nu! spuse rugător. Dacă mă săruți înseamnă să mai rămînem aici.
— Rămînem, Pilar.
— Și ceilalți?
— Nu ne așteaptă nimeni.
— Nu e frumos. Să mergem înapoi.
— Bine.
— Te-ai supărat?
— Nu. Dacă tu vrei să ne întoarcem...
Se lipi de mine, strîngîndu-mă în brațe și mi-am dat seama că nu mai simțisem niciodată pe nimeni cu tot corpul ca pe dînsa. Se lipise de mine și nu puteam să mă desprind de ea.

— Nu fi supărat pe mine — susură. Sărută-mă.
Am sărutat-o.
— Nu așa! mă certă. Ți-am spus că nu așa! Și acum întoarce-te să mă îmbrac.
M-am întors cu spatele la ea, privind valurile ce se spărgeau pe nisip. Pînă departe totul strălucea scăldat în lumina soarelui și mă gîndeam că poți rămîne luni de zile pe un țărm pustiu, dacă ești împreună cu cineva care-ți place.
— Gata! spuse Pilar. E voie.
Bluza neagră era din nou întinsă pe sînii ei mari și fusta îi strîngea talia subțire.
— Sînt frumoasă, rumano?
— Foarte frumoasă.
— Nu te mai uita așa la mine!
— De ce? Nu e politicos?
— Nu, nu! spuse înfiorîndu-se. Dar e ca și cum m-ai săruta. Să mergem la prietenii tăi. Mi-e foarte rușine.
— De ce?
— Că am venit aici cu tine. Dar îmi era frică.
— Frică?
— Da. Îmi era frică. Totul în jur e misterios și plin de animale urîte. Și voiam să mă ia cineva în brațe, să mă ducă departe.
— De ce nu l-ai ales pe Olivotto?
— Ești gelos?
— Deloc.
— Te-am ales pe tine fiindcă îmi placi. Ești un motan slab și cald. Ajunge atît?
— Ajunge.
— Prostule!
— ...?
— Ești un prost. Toți bărbații sînt niște proști. Și toți sînteți la fel în toată lumea. Nu înțelegeți nimic.
— Pilar...
— Da, la fel în toată lumea. Haide, acum ține-mă de mînă. Și spune-mi, unde ați fost dimineață? Ce s-a întîmplat?
— Nu s-a întîmplat nimic. Dar nu ne dăm seama unde am ajuns.
— Și de ce nu plecăm după ajutor? Trebuie să fie oameni pe aici.
— Ne-am gîndit că e mai bine să ne caute ei, altfel ar putea crede că am venit să-i spionăm și...
— Dar mîncarea?! De unde ați căpătat mîncarea?
— De la o... de la un... ăsta... unde se ține mîncarea. Era ușa spartă și am furat cîteva borcane.
— Voi toți știți ce s-a întîmplat, numai mie și lui Narincho nu vreți să ne spuneți. Cine l-a biciuit pe Olivotto?
— Nu l-a biciuit nimeni. Am dat peste niște șerpi și unul s-a înfășurat în jurul lui și l-a strîns.
— Oh... Santa Luiza! Groaznic! Și mîncarea?
— Am găsit-o într-o barcă părăsită.
— Bine. Mai bine să nu spui. Și așa mi-e frică. Și mai vine și noaptea.
— Poate să vină. Acum sîntem doi. Noi doi.
— Să nu uiți pînă se întunecă! Haide!
Mă luă de mînă și urcarăm pintenul de stîncă ce ne despărțea de peștera unde-i lăsasem pe ceilalți. În stînga noastră se îngrămădeau creste pietroase între care vînturile grămădiseră pămînt albicios și uscat. O vegetație pitică de cactacee creștea între faldurile de piatră și pe alocuri se ridicau pîlcuri de copaci solzoși. În dreapta noastră era marea acoperită de sargasse și țărmul verde întunecat, mustind de viață.
— E frumos! spuse Pilar. Dar mi-e frică. Presimt că n-am ajuns în Haiti, ci undeva în Bahamas. Și Bahamas sînt foarte rele. Nimeni nu poate să răzbată pînă aici, prin sargasse, ca să ne găsească.

— De ce ți-e frică? Uite, cineva se joacă, acolo.
— Oh... Să ne dăm jos repede!
Am coborît sărind din piatră în piatră, cu toate că aș fi vrut să rămîn pe loc, spre a vedea de aproape oglinzile acelea bizare ce reapăruseră. Scînteiau la fel ca în urmă cu două zile și unduiau asemeni unui șarpe. Am mai apucat să observ că grupul de copii se îndreaptă spre noi și m-am ghemuit alături de Pilar în spatele unei lespezi de piatră. Se auziră apoi pași tropăind pe creastă, cu o repeziciune de necrezut. Hîrșîiau și bocăneau și, ajungînd în apropierea noastră, se opriră. O voce groasă bărbătească strigă ceva într-o spaniolă stricată și-i răspunse o alta, mai subțire, furioasă. Mi s-a părut că primul înjură și că al doilea caută să-l potolească, dar vorbeau prea repede pentru a le putea deosebi cuvintele. Apoi vocea subțire pronunță un nume pe care-l știam din mitologie:
— Endymion.
Strigă de mai multe ori la rînd numele de Endymion, nazal și parcă psalmodiind, în vreme ce baritonul înjura gros și cu poftă.
— S-a stricat — spuse apoi vocea subțire. S-a dus dracului. L-ai montat ca o cizmă spartă.
— Era prost din capul locului — mormăi celălalt și înjură din nou. Receptorii ăștia sînt buni de dat la pești. Cînd ne mai aduc așa ceva, o să îi arunc în cap.
— Endymion! chemă, poruncitor, tenorul. Endyyymiion!
— Mai cu putere! ricană celălalt batjocoritor.
— Endymiion! Eeei... oh... eee... iii... iii.
Chiui subțire, din adîncul pieptului, țistui, gunguri și chiar chițăi.
— Latră! hohoti celălalt. Hau, hau, hau. Haide, apasă-l pe ureche.
Se auzi un zbîrnîit puternic de sirenă ce trecu de la notele joase la cele subțiri, atît de ascuțite că-ți sfredeleau timpanul, apoi se făcu liniște.
— Ți-am spus să nu te mai joci! tună baritonul. Ce prostie mai e și asta! Crezi că am timpane de schimb? Iar o să mă doară capul cîteva zile!
— Dați-vă puțin înapoi! spuse tenorul. Acolo poate să vă lovească.
— Cîrpăceală — mormăi baritonul. Habar n-are de diftongi.
— O să-i învețe, senior.
— O să-i învețe?! Cînd?! Poate într-un an! Haide, latră puțin...
— Ptiou, ciou, hrhr... mieună celălalt. Ptiou... ciou...
— Mizerabil! gemu bartionul. Încă o dată.
— Ptiou, ciou...
— Ce fac acolo? întrebă Pilar tremurînd. De ce se ceartă?
— Se joacă. Sau sînt puțin nebuni. Stai, o să încerc să văd ce fac. Rămîi aici.
M-am cățărat cîțiva metri la adăpostul unor rădăcini de rhizophora și am văzut legănîndu-se pe muchia stîncii un soi de coasă cu dinți din cupru. Mi-am închipuit că maimuța e sus împreună cu oamenii care vor s-o învețe să conducă un tip nou de utilaj. Dar de ce nu făceau operația asta chiar ei? Excavau oare o rocă nocivă? Se temeau de emanații gazoase, de deșeuri radioactive? Țipetele și chițcăiturile îmi aminteau comenzile guturale ale dresorului în noaptea naufragiului și scîncetele maimuței îmbrăcate. Dar dresorul imita parcă mai bine „graiul" animalelor decît cei doi pe care nu-i vedeam.
Cleștele își opri oscilarea și coborî purtat de un braț segmentat care tremura.
— E oarbă! Oarbă! tună baritonul. S-o ducem acasă.
— Nu înțeleg de ce nu se mai poate orienta.
— Fiindcă e sătulă!
— Ooo! îl ironiză celălalt. Vă înșelați amarnic, senior, nu e niciodată sătulă.
— Atunci de ce a înțepenit?
Urmară cîteva clipe de liniște, apoi tenorul spuse, înfiorat:
— A blocat-o!
— A blocat-o?! Ești aici, lîngă ea, și cineva a blocat-o de la distanță! Lucrezi direct pe comenzi și Tormez își bate joc de dumneata din adîncul junglei! În locul dumitale, senior, m-aș apuca de altă meserie.

— Magia lui Karait — îngînă tenorul.
— Prostii! Magia ignoranței! Haide, urcă-i-l sus între aripi și să mergem!
— E aproape mort.
— O să-și revină. Băiatul o să ne urmeze. Arde-i una peste bot, să știe ce-l așteaptă.
Răsună o lovitură înfundată urmată de un răcnet.
— Te ucid! Carajo! Fiu de cățea! Ooooh...
Se auziră o bubuitură și gîfîielile șuierătoare ale unor oameni ce se băteau.
— Lasă-l! porunci baritonul.
— M-a mușcat pînă la os, senior — gemu celălalt. Deseară te ucid, carajo. O să-ți smulgă carnea bucată cu bucată și o să-ți sugă sîngele!
— Ajunge! porunci baritonul. Întărîți prea mult animalul. A început să-și desfacă ghearele.
— Să-l căsăpească! șuieră tenorul.
— Nu acum! strigă furios celălalt. Avem nevoie de el întreg. Haide, ridică-te și vino după noi.
Cîteva clipe se aștemu liniștea. Auzeam clipocitul valurilor și foșnetul rizophorelor de pe țărm. Apoi cel cu vocea subțire icni:
— Nu vrea să se ridice, porcul.
— Pîrlește-i puțin pielea!
— O să miroasă. Și mirosul o înfurie.
— Ei, fă atunci altceva, ce vrei, dar nu te mai holba la mine!
— O să-l găuresc puțin — mormăi celălalt. Na, dacă nu vrei să te ridici!
— Și sîngele miroase — spuse speriat baritonul. Uite-o, tremură, i se desfac maxilarele.
— Chiouu, chia-chia-chia — chițăi cel cu vocea subțire — ptciouuu... ptciouuu... Santa Luiza, e prea excitată... tremură.
— Contactul! zbieră cel cu vocea groasă. Repede.
Un zbîrnîit scurt, metalic, răsună. Și se stinse numaidecît, apoi un fluierat lung, ascuțit.
— Gha-gha-gha — horcăi înfiorător cineva. Horcăitul se înecă într-un geamăt de agonie și de sus se prăvăli deasupra mea un corp greu, strivindu-se de pietre.
— Seniooor — zbieră vocea subțire — Santa Luizaaa! Seniooor! Bestie spurcată... Ptcioouu... ptcioouu... ptciouuu...
Coasa cu dinții de cupru ce dispăruse o vreme reapăru bălăbănindu-se deasupra colților de granit. Părea să caute ceva la capătul brațului ce se lungea și se scurta. Era străbătută de un tremur continuu ca un transformator de mare putere și asemeni acestuia emitea un bîzîit nazal. Ciocăni pietrele una cîte una și se retrase.
— Chia-chia-chia-chia! plescăi omul de sus.
Zbîrnîitul se auzi din nou, apoi un hîșcăit.
— Chia-chia — chia-chia! chemă vocea, de astă dată mai departe. Chia-chia-chia... pticiouuu.
Zgomotele se îndepărtară și se șterseră. Am rămas nemișcat încă cel puțin un sfert de oră, apoi, tîrîndu-mă, m-am apropiat de corpul ce se prăvălise de sus. Era al unui bărbat musculos, numai în pantaloni scurți, kaki, ținînd în mîna stîngă un binoclu. În cădere își zdrobise capul și brațul drept. Dar pe umărul drept se vedea încă o urmă oribilă — un lanț de răni adînci, ce se prelungeau pînă pe gît — ca și cum ar fi fost făcute de o șenilă cu țepi. Iar pe piept, dintr-o încîlcitură de tatuaje albăstrii se desprindea un cap de bufniță, cu ciocul puțin prea lung.

(Continuare în numărul viitor)

JOCURI

TEST DE PERSPICACITATE

COSMONAUTICĂ ŞI... GOLF

Sîntem în plină eră a zborurilor spaţiale. Acum, după aselenizare, toată lumea aşteaptă călătoriile interplanetare. Prima ţintă vizată în Sistemul nostru Solar va fi Marte, iar ultima, probabil, Pluton. Pornind de la Terra, noi am şi alcătuit un proiect de traseu, sfidînd ambiţioasele programe NASA cu un simplu joc de... golf printre planete. Pornind de la reperele date, vă invităm să ghiciţi parcursul nostru în toate fazele sale. Succes!

T	E	R	R	A
			X	
				X
X				
			X	
	X			
M	A	R	T	E
X				
		X		
				X
	X			
		X		
	X			
		X		
P	L	U	T	O

Dezlegarea jocului „ŞAH şi SF" apărut în nr. 477

1	18	25	40	63	38	45	22
26	41	64	19	44	23	62	37
17	2	43	24	39	46	21	60
42	27	16	3	20	61	36	47
15	4	29	52	35	48	59	10
28	53	14	7	56	11	34	49
5	30	55	12	51	32	9	58
54	13	6	31	8	57	50	33

V I C T O R A N E S T I N
A N U L 4 0 0 0
O C Ă L Ă T O R I E L A V E N U S
H E N R I S T A H L
U N R O M Â N Î N L U N Ă

Lumea înconjurătoare

DEZLEGAREA JOCULUI PUBLICAT ÎN NUMĂRUL 477

1) PLATON — DEFOE; 2) LUCRU — KEPLER; 3) UNAI — LUCIAN; 4) TAS — VIS — CM — V; 5) A — AWAN — NUMAI; 6) RV — ESEU — RAMA; 7) HOYLE — IS — RAT; 8) LEL — STRAINA; 9) ATASATA — POE; 10) LAT — LE — MUNTI; 11) DISCURS — N — AC; 12) IR — ARIOSTO — R; 13) NERVAL — MARTE.

OAMENII ANULUI UNU

ORIZONTAL: 1. Primul om, creat de divinitate din ţarina şi salaşluind in Eden — Vieţuitoare fără darul vorbirii, creaţiile rebutate ale zeului suprem Cucumatz (sing.)... **2.** ...şi ale acestei zeiţe primordiale din mitologia quiché — Lichide intercelulare. **3.** Oameni liberi la polinezienii tongani — Altă materie primă pentru oamenii primordiali, alături de pulbere şi făină, conform epopeii precolumbiene yucataneze Popol Vuh — Gel! **4.** Anna Karenina — În acest loc — Suprafiinţele omnipotente şi nemuritoare care au creat din varii motive omenirea, folosind pentru aceasta diverse materiale sudate între ele, nu de puţine ori, cu chiar sîngele lor. **5.** Apa primordială simbolizînd substanţa maternă universală în mitologia sumeriană, mama născătoare fără bărbat, care i-a născut pe zeii primordiali An (cerul) şi Ki (pămîntul), adică elementul masculin şi feminin — Amărît. **6.** Ciocîrlie — Localitate în Sudan. **7.** Speranţa de salvare a omului credincios din captivitatea răului, care ia în religiile Indiei (Veda, brahmanism, budism) forma samsarei, adică a reîncarnărilor succesive, a metempsihozei. **8.** Ana Oprea — Drumul din parc — ieşind dintr-o gaură subterană, bărbatul primordial contribuie la actul creaţiei cu „suportul energetic", în timp ce femeia vine cu grînele purtătoare de rod (triburile de shoshoni din Nevada). **9.** Om politic malaiezian — Viitorul apropiat **10.** Zeul suprem din mitologia scandinavă, care i-a însufleţit pe Askr şi Embla şi le-a dat ca sarcină să repopuleze Pămîntul — Liliacee plăcut mirositoare. **11.** Al doilea fiu al cuplului biblic Adam şi Eva, ucis de fratele său Cain — Din împreunarea acestora cu femeile pămîntene au luat naştere giganţii de tip nephilim, specie de humanoizi întîlnită în mai toate mitologiile lumii.

VERTICAL: 1. Părticica divină din sufletul universal (Brahman), element antropogenetic în concepţia filozofică a Indiei postvedice — Populaţie neozeelandeză în mitologia căreia actul creaţiei a debutat prin efortul zeilor de a plămădi o femeie din argilă roşie pe care zeul Tane o însufleţeşte şi o ia de soţie, pentru a o ceda apoi primului bărbat, creat între timp de zeul războiului, Tu. **2.** Fiul lui Prometeu, salvat de Zeus de la potop şi hărăzit să repopuleze Pămîntul, efortul său şi al soţiei sale Pyrrha fiind departe de înţelesul comun al fenomenului: cum aruncau pietrele peste cap, în spate, cum apăreau oamenii!! **3.** Fluidul primordial în care se dezvoltă oul de aur din care, peste un an, avea să apară omul cosmic Prajapati (Sathapatha Brahmana) — Zeu egiptean al forţei virile şi al fecundaţiei, identificat la greci cu Pan — Alt supravieţuitor al potopului, pus să refacă omenirea după alte criterii, conforme noilor cerinţe ale divinităţii. **4.** Trupuri de oameni! — Zeu din Noua Guinee care, tăindu-se la deget, stropeşte cu sînge un cocotier din floarea căruia se va naşte tînăra Hainuwele — Daniel Lambru. **5.** Pasare răpitoare — Arbori de esenţă tare. **6.** Zar mic — Dumitale — Ultimii oameni! **7.** Zeul suprem al ugrilor, „creatorul oamenilor şi al tuturor vietăţilor", care populează lumea cu hominizi în trei etape succesive, din care primele două ratate: pădurenii, oamenii păroşi şi oamenii din lut cu schelet din ramuri de copaci (2 cuv.). **8.** Cîntec de slavă — Personificarea Soarelui în mitologia egipteană, numit „regele zeilor" şi considerat creatorul universului — Pseudonimul scriitorului Ion Călugaru. **9.** Un om sucit! — Zeu păgîn — Aţe. **10.** Rîu în sudul ţării — Zeul scandinav al apelor primordiale, al mîlului conţinînd germenii vieţii, care le-a dat suflare de viaţă primilor oameni, Askr şi Embla. **11.** Prima femeie a lui Adam, conform tradiţiilor talmudice, al cărei loc a fost uzurpat de Eva, motiv pentru care s-a înrăit, dînd naştere demonilor şi giganţilor şi, dobîndind capacitatea de a primejdui viaţa nou-născuţilor — Trib tracic.

Dicţionar: MUA, LIE, TOIN, ONN, MIN, RIE, ICG, ZIN, CENI.

RADU STOIANOV

